

OBČIANSKE OBRADY A SLÁVNOSTI V MIESTNEJ A REGIONÁLNEJ KULTÚRE

Národné osvetové centrum
Bratislava

Združenie zborov pre občianske
záležitosti Človek - človeku v SR

Vážení priatelia,

spoločenské zmeny na Slovensku po roku 1989 hlboko zasiahli do vývoja kultúrno-osvetovej činnosti. Výrazné zmeny sme zaznamenali vo všetkých jej zložkách, dalo by sa povedať, že táto činnosť sa zmenila od základov. Spomínané zmeny vo veľkej miere zasiahli i činnosť zborov pre občianske záležitosti (ďalej len ZPOZ).

V predchádzajúcom historickom období sa aktívy a neskôr zbory pre občianske záležitosti ako dobrovoľné kolektívy formovali predovšetkým z pracovníkov národných výborov a pracovníkov matrík. Ich činnosť sa postupne rozširovala od organizácie občianskych obradov (sobáš, pohreb a uvítanie dieťaťa do života) aj na organizovanie ďalších slávností k rôznym udalostiam v živote človeka a k iným príležitostiam, ktoré boli zabezpečované širším aktívom dobrovoľníkov pre všetkých ľudí bez rozdielu náboženského vyznania či politickej príslušnosti.

Pri rozvoji tejto tvorivej činnosti zohrali veľkú úlohu nadšenie a nápaditosť dobrovoľných a obetavých členov ZPOZ, ktorí túto prácu vykonávali s láskou a úctou k človeku a pre človeka a úspešne ju vykonávajú aj dnes bez politickeho podfarbenia, na občianskej báze, a to prevažne vo svojom voľnom čase.

Dnes už viac ako 50-ročná tradícia potvrdila opodstatnenosť a nevyhnutnosť obradov a slávností v každodennom dianí obcí a miest ako dôležitého činiteľa pri prehlbovaní ľudskosti a kultúrnosti občanov. Obrady a slávnosti sa stali neodmysliteľnou súčasťou kultúry a kultúrno-osvetovej činnosti a patria medzi činnosti, ktorým sa kultúrno-osvetové zariadenia i Národné osvetové centrum venovali v priebehu celej histórie a venujú i dnes.

Súčasťou pozornosti NOC smerom k občianskym obradom a slávnostiam je i predkladaný metodický materiál, ktorý pripravilo oddelenie vzdelávania NOC v spolupráci s členmi ÚR Združenia ZPOZ Človek -človeku s cieľom podporiť a skvalitniť občianske obrady a slávnosti a pomôcť ich realizácii. Materiál prezentuje zbory pre občianske záležitosti, podiel kultúrno-osvetových zariadení na rozvoji ich činnosti, profiláciu obradov a slávností, využitie pamätnej knihy pri ich realizácii a pod. Na základe požiadaviek pracovníkov samospráv, regionálnych osvetových stredísk i aktivistov ZPOZ podstatná časť materiálu je venovaná príhovorom predstaviteľov samospráv na občianskych obradoch a slávnostiach. Tieto príhovory uverejňujeme s láskavým súhlasom ÚR Združenia ZPOZ Človek - človeku v SR. Príhovory, spracované jednotlivým ZPOZ, boli vybrané zo zborníkov scenárov k občianskym

obradom a slávnostiam, ktoré každoročne vydáva Združenie ZPOZ. Výber, ktorý má metodický a inštruktážny charakter, zostavila členka ÚR ZZPOZ pani Wembo. V závere materiál prezentuje adresár krajských rád Združenia zborov pre občianske záležitosti Človek - človeku v SR.

Predpokladáme, že nami zostavený metodický materiál poslúži všetkým realizátorom občianskych obradov a slávností a stane sa podnetom a impulzom pre všetkých, ktorí sa usilujú neustále rozvíjať kultúrny a spoločenský život prostredníctvom nových slávnostných okamihov, nových tradícií a tvorbou nových občianskych obradov a slávností.

PhDr. Svetlana Chomová,
zostavovateľka

História a súčasnosť zborov pre občianske záležitosti

V roku 2003 uplynulo 50 rokov od vzniku prvých aktívov pre občianske záležitosti pri osvetových besedách a aktívov a zborov pre občianske záležitosti pri radách národných výborov, predchodcov zborov pre občianske záležitosti.

Pripomeňme si udalosti a medzníky, ktoré podnietili vznik zborov pre občianske záležitosti a nasmerovali náplň ich práce do dnešnej podoby - do rozvoja občianskej obradovosti, humánno-občianskej i kultúrno-spoločenskej činnosti.

Prvé obrady občianskeho charakteru vznikali na Slovensku za prvej republiky a v rokoch po oslobodení Československa. Určité zvyky bez náboženského motívu však u nás existovali už v polovici minulého storočia. Podnetom pre vznik prvých aktívov pre občianske záležitosti bola potreba zabezpečiť dôstojné obrady tým občanom, ktorí nemali záujem o cirkevné obrady pri významných osobných a rodinných udalostiach, najmä pri narodení dieťaťa, uzavretí manželstva a úmrtí člena rodiny.

V širšom rozsahu sa u nás začali občianske obrady a slávnosti organizovať začiatkom 50-tych rokov. V súlade s novým rodinným právom sa od 1. januára 1950 stalo povinným a právne platným manželstvo uzavreté na národnom výbore. To si vyžadovalo, aby tento právny akt nebol len administratívnou záležitosťou, ale dôstojnou a slávnostnou udalosťou, zodpovedajúcou vážnosti tejto chvíle v živote dvoch ľudí a ich najbližších. Z iniciatívy pracovníkov národných výborov a pracovníkov matričnej agendy sa začali formovať dobrovoľné kolektívy ľudí, ktoré pomáhali pri obsahovom a organizačnom zabezpečení obradu uzavretia manželstva a neskôr aj pri ďalších občianskych obradoch.

Pre usmernenie tejto práce vydalo ministerstvo vnútra a poverenctvo vnútra obežník na zriadenie aktívov pre občianske záležitosti, ktorý vychádzal zo skúseností a úspešných výsledkov činnosti Aktívu pre občianske záležitosti pri Osvetovej besede v Tábore. Na Slovensku platil Obežník poverenctva vnútra zo 14. apríla 1953. Ten uložil okresným národným výborom, aby pri osvetových besedách zriadili aktívy pre občianske záležitosti a vymedzil ich úlohy pri zabezpečovaní troch základných obradov. Aktívy v spolupráci s radou príslušného národného výboru mali zabezpečiť, aby uzavretie manželstva, zápis narodenia dieťaťa mali dôstojný a slávnostný charakter a rešpektovali tradície prí-

slušnej lokality. Tiež mali zabezpečiť dôstojný priebeh pohrebu občanov, ktorí neboli členmi žiadnej náboženskej spoločnosti. Do pôsobnosti národných výborov prešli aktívy pre občianske záležitosti na základe Pokynov povereníctva vnútra a povereníctva školstva a kultúry z 13. septembra 1957, ktoré uložili výkonným orgánom národných výborov, aby aktívy pre občianske záležitosti vytvárali a pôsobili pri rade národného výboru v sídle matričného obvodu. Aktívy nemali úlohu organizovať obrady, ale starať sa o ich obsah, kultúrnu náplň, úpravu a výzdobu obradových miestností, propagáciu a predkladať návrhy a námety na skvalitňovanie tejto práce. Pokyny zároveň riešili i konkrétnu zodpovednosť odborov národných výborov. Odbory pre veci vnútorné sa orientovali na materiálne zabezpečenie práce aktívov, odbory školstva a kultúry na kultúrno-výchovné pôsobenie, metodickú pomoc a zabezpečovanie výzdoby obradových miestností.

Zriadenie aktívov pre občianske záležitosti pri radách národných výborov prinieslo kvalitatívny prelom v tejto činnosti. Pôsobnosť aktívov sa postupne rozšírila aj na organizovanie slávností k ďalším významným udalostiam v živote človeka - k životným a pracovným jubileám, odovzdávaniu občianskych preukazov a pod.

Nový názov - Zbory pre občianske záležitosti - bol stanovený Smernicou vlády ČSSR v roku 1963 a používa sa dodnes.

Zbory pre občianske záležitosti ako dobrovoľné aktívy boli pri radách národných výborov všetkých stupňov vytvorené Uznesením vlády SSR číslo 478 zo dňa 6. decembra 1972 - o novej koncepcii práce zborov pre občianske záležitosti. Na tento dokument nadviazalo Uznesenie Predsedníctva vlády SSR z 28. marca 1973, číslo 28, ktoré schválilo Smernice o postavení a úlohách zborov pre občianske záležitosti.

Bol to významný medzník, od ktorého sa činnosť zborov začala rozvíjať veľmi intenzívne. Komplexnejšie sa začali riešiť otázky materiálneho zabezpečenia, vrátane výstavby obradových siení, domov smútku a skvalitňovania pohrebných služieb.

Starostlivosť o človeka pri jeho významných životných udalostiach sa v tomto období dostáva i do závodov, podnikov a družstiev na základe Uznesenia IV. Plenárnej schôdze SOR z roku 1973. V zmysle tohto uznesenia boli vytvorené aktívy pre občianske záležitosti na pracoviskách s viac ako 500 zamestnancami, neskôr aj na pracoviskách s menším počtom zamestnancov. Podieľali sa na organizovaní slávností k pracovným a životným jubileám svojich zamestnancov, aktívne spolupracovali so zborními pre občianske záležitosti najmä pri uvítaní detí do života a rozlúčkach na pohreboch.

Pri Ministerstve kultúry bola v zmysle už spomínaného Uznesenia č. 178 vytvorená Slovenská rada ZPOZ ako medzirezortný poradný a koordinačný orgán. V roku 1978 sa v zmysle Uznesenia vlády SSR číslo 352 z 12. októbra 1977 pri Ministerstve kultúry vytvoril aj sekretariát Slovenskej rady ZPOZ. Do roku 1990 zabezpečoval koordinačnú, metodickú a kontrolnú prácu vo vzťahu k Zborom pre občianske záležitosti na Slovensku. Za obdobie existencie SR ZPOZ a jej sekretariátu bolo vydaných viacero metodických materiálov k občianskym obradom a slávnostiam, ako súbor gramoplatní Človek človeku, Od kolísky a Náš deň, zborníky skladieb k základným obradom, v roku 1979 vyšla publikácia Premeny I, boli nakrútené metodicko-inštruktážne filmy Sobáš a Víťanie detí. V roku 1979 začal vychádzať kultúrno-spoločenský časopis Nová cesta, neskôr sporadicky metodicko-inštruktážny materiál Sláva životu. Priebežne boli vydané i publikácie Premeny II v roku 1985 a Premeny III v roku 1987.

Činnosť zborov pre občianke záležitosti postupne obsiahla celý život človeka od narodenia až po smrť, všetky udalosti, ktoré si zasluhujú zo strany spoločnosti pozornosť a úctu. V práci ZPOZ našli svoje miesto podujatia pre deti a mládež, ako rozlúčka s materskou a základnou školou, odovzdávanie maturitných stužíek, výučných listov a mnohé ďalšie.

Najrozšírenejšími sa stali podujatia venované starým ľuďom pri príležitosti ich životných jubileí, k Mesiacu úcty k starším, návštevy starých a chorých ľudí v domácnosti, podujatia pre kluby a domovy dôchodcov.

Veľkým pozitívom je aj skutočnosť, že v zboroch pre občianske záležitosti našli uplatnenie tisícky dobrovoľných obetavých ľudí, rečníkov, recitátorov, spevákov i hudobníkov, pre ktorých sa láska a úcta k človeku stala životným krédom. Všetkým za ich obetavú a vysoko humánnu prácu patrí úprimné podakovanie.

Zbory pre občianske záležitosti za dobu svojej 50-ročnej existencie prešli výraznými obsahovými i organizačnými zmenami. Svojou bohatou a vysoko humánnou spoločenskou činnosťou, vykonávanou pre všetkých ľudí bez rozdielu, prekonalí pôvodný ideovo-ateistický zámer a nadobudli prirodzený občiansky charakter. Nimi organizované občianske obrady a slávnosti obohatili miestnu kultúru o nové formy kultúrno-spoločenských aktivít, ktoré sa úspešne rozvíjajú aj v súčasnosti.

Obrady a slávnosti sú dôležitým prejavom úrovne kultúrneho a duchovného života spoločnosti a zároveň výrazom pozornosti a

starostlivosti štátu o občana. Majú významnú úlohu pri kultivácii medziludských vzťahov, estetizácii života, upevňovaní funkcií a stability rodiny. Posilňujú občianske vedomie, vlastenectvo, pozornosť a úctu človeka voči ostatným ľuďom.

Činnosť zborov pre občianske záležitosti je tiež jednou z foriem zabezpečovania občianskych práv človeka, prejavujúcich sa v akte slobodnej voľby pri významných udalostiach jeho života.

Zbory tak plnia závažnú spoločenskú funkciu a výrazne participujú na formovaní dôstojného vzťahu občana k štátu, resp. štátu k občanovi. Kvalita a úroveň vzťahu medzi týmito dvoma subjektmi v rozhodujúcej miere určuje stabilitu spoločnosti a mravnú hodnotu života v nej.

Obetavá práca členov ZPOZ si získala uznanie občanov a stala sa samozrejmom súčasťou ich života. Táto skutočnosť vyjadruje úzku spätosť práce zborov pre občianske záležitosti so životom človeka, zameranú na rešpektovanie jeho občianskych práv a zároveň na oceňovanie jeho etických hodnôt i osobného podielu na živote spoločnosti, na zvelaďovaní mesta, obce a pod.

Okrem zabezpečovania obradov, ktoré súvisia so životom rodiny, sa zbory podieľajú aj na príprave a realizácii významných kultúrno-spoločenských výročí a udalostí, spomienkových slávností, pamätných dní a výročí významných osobností, dejateľov a rodákov, ktorí v obci pôsobili. Prax dokazuje, že v práci ZPOZ našli svoje miesto aj obrady a slávnosti, ktoré motivujú a posilňujú vzťahy občanov k svojmu rodisku, akcentujú význam dobrovoľných iniciatív občanov, akým je darcovstvo krvi, obrady, ktoré podporujú uchovávanie ľudových zvykov a tradícií a mnohé ďalšie, prispievajúce k upevňovaniu pozitívnych vzťahov medzi ľuďmi, formovaniu prirodzenej ľudskej pospolitosti a súdržnosti.

Zbory pre občianske záležitosti boli v nedávnej minulosti usmerňované a materiálne podporované tromi rezortnými ministerstvami - Ministerstvom vnútra, Ministerstvom kultúry a Ministerstvom hospodárstva. V nových spoločenských podmienkach táto činnosť patrí do pôsobnosti obcí, ktoré ZPOZ zriaďujú podľa potreby, na základe dobrovoľnosti v zmysle zákona SNR č. 369/90 Zb. o obecnom zriadení a rozhodujú o jeho personálnom a materiálnom zabezpečení. Táto zmena prechodu z pôsobnosti štátnej správy výlučne do pôsobnosti samosprávy miest a obcí priniesla mnohé problémy a nepriateľské stanoviská k práci ZPOZ. Život však potvrdil ich opodstatnenosť a potrebu v každodennom fungovaní samosprávy obcí a miest, čo vyústilo i do organizovania nových druhov obradov a slávností kultúrno-spoločenského charakteru. Do popredia vystúpila i požiadavka vzájomnej podpory, výmeny skúseností

i metodickéj pomoci kolektívom ZPOZ.

Z iniciatívy viacerých miest a obcí, v snahe riešiť problémy, podporiť i metodicky pomáhať rozvoju občianskej obradovosti i humánno-občianskej činnosti bolo 23.11.1991 ustanovené Združenie zborov pre občianske záležitosti Človek-človeku v Slovenskej republike ako dobrovoľná organizácia - občianske združenie.

V zmysle svojich stanov sa Združenie usiluje o rozširovanie občianskych obradov a slávností pri významných životných udalostiach občanov, podporuje sociálno-charitatívnu činnosť so zameraním na starých a osamelých ľudí, usiluje sa o rozvoj kultúrno-spoločenského života v obciach a mestách a podporu ďalších činností, vyjadrujúcich pozornosť a úctu človeka k človeku, k svojmu okoliu a pomáhajúcich upevňovaniu priateľských vzťahov medzi ľuďmi a ich vzájomnému porozumeniu.

K tomu je potrebná metodika a výmena skúseností účinkujúcich na občianskych obradoch a slávnostiach a všetkých organizátorov humánno-občianskej činnosti.

Metodická práca Združenia sa začala komplexnejšie rozvíjať od roku 1993, kedy sa uskutočnila I. celoslovenská prehliadka programov ZPOZ *Čtíme Ťa, jeseň života* a bola v rámci Európskeho roku staroby zameraná na podporu podujatí pre našich starých spoluobčanov. Po úspešnom prvom ročníku nasledovali ďalšie a v roku 2003 sa uskutočnila už XI. celoslovenská prehliadka pod názvom *Od srdca k srdcu*.

K ďalším úspešným podujatiam Združenia patria celoslovenské semináre *Význam a miesto občianskych obradov a slávností v živote rodiny*, *Posledná rozlúčka*, *Ako byť úspešný v služobnom styku*, metodicko-školiteľské podujatia k umeleckému slovu, spevu a hudbe na obradoch a slávnostiach, k novovzniknutému obradu prijatia novomanželov po cirkevnom obrade, k využívaniu folklórnych tradícií v obradoch a slávnostiach, metodika scenáristickej a režijnej tvorby programov na občianskych obradoch a slávnostiach, organizovanie *Dňa pamiatky zosnulých* a ďalšie metodicko-školiteľské podujatia s regionálnym i celoslovenským významom, smerujúce a napomáhajúce skvalitňovaniu občianskych obradov a slávností.

Na jednotlivých metodických podujatiach sa kolektívy ZPOZ prezentujú pestrú paletou obradov a slávností, ktoré sú zaujímavé svojimi pozoruhodnými a netradičnými stvárneniami, z ktorých vyžaruje srdečnosť, úprimný vzťah k ľuďom, k svojmu mestu či obci. Dokumentujú tiež rôznorodosť práce ZPOZ - od tradičných obradov rodinného charakteru až po slávnosti celospoločenského významu.

V práci zborov pre občianske záležitosti našli svoje trvalé miesto - slávnostné prijatia mnohonásobných darcov krvi, spomienkové slávnosti na významných rodákov a osobnosti nášho národa, slávnosti k výročiam prvých písomných zmienok o obciach a mestách, uvádzanie obecných symbolov do praxe, ako aj slávnosti ku Dňu matiek, Dňu otcov, Dňu zeme a mnohé ďalšie. To potvrdzuje skutočnosť, že v ZPOZ pracujú ľudia, ktorí sa vyznačujú srdečnosťou a ľudskosťou a zároveň aj nápaditosťou a tvorivým prístupom k zabezpečovaniu obradov. Dôležitý je i fakt zapájania sa všetkých generácií do účinkovania na občianskych obradoch a slávnostiach - od detí predškolského veku až po dôchodcov, s dôrazom na aspekt sebarealizácie a výchovy človeka, účastníka obradu i účinkujúceho.

Za dôležitú súčasť metodickej pomoci kolektívom ZPOZ, organizátorom občianskej obradovosti a humánno-občianskej činnosti Združenie Človek-človeku považuje edičnú činnosť, a to vydávanie metodických materiálov k obradom a slávnostiam. Toto je zabezpečované vydávaním zborníkov scenárov, príhovorov a príležitostnej poézie a vydávaním metodicko-informačného bulletinu Človek - človeku.

Za dobu svojej existencie Združenie vydalo 11 zborníkov scenárov, príhovorov, notového materiálu a príležitostnej poézie k občianskym obradom a slávnostiam s čiastočnou podporou Ministerstva vnútra SR, ŠFK PRO SLOVAKIA, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Prezidentskej kancelárie a iných.

Nová doba si vyžaduje aj nové formy a metódy práce, aby sa občianske obrady a slávnosti v súlade s potrebami spoločnosti ešte viac priblížili k človeku, pozitívne ovplyvňovali jeho myslenie a konanie a jeho vzťah k iným ľuďom. A práve pôsobením v tomto procese, v procese formovania ušľachtilých medziludských vzťahov a formovania osobnosti človeka majú zbory pre občianske záležitosti svoje nezastupiteľné miesto. Svojou spoločensky prospešnou humánnou prácou dokázali svoje opodstatnenie, význam v spoločnosti i miesto v kultúrno-spoločenskej štruktúre miest a obcí. Mnohostranná práca zborov pre občianske záležitosti obohacuje duchovný život človeka, rozvíja jeho kultúrnosť. Sprístupňovaním kultúrnych hodnôt, rozvíjaním kultúrneho dedičstva minulosti, ako aj tvorbou nových obradov a osobitým podielom na tvorbe miestnej národnej kultúry sa zbory radia do kultúrneho bohatstva nášho národa a štátu.

Naplňanie poslania zborov pre občianske záležitosti je pekné a osožné, pretože je vyvrcholením hlbokkej humanity vo vzťahu človeka k človeku. Rozvíjajme túto humánnosť, pracujme a konajme tak, aby sa naším

pričinením svet okolo nás stal krajším a ľudskejším.

V nových spoločenských podmienkach treba občiansku obradovosť chápať ako jednu z dôležitých oblastí spoločenského a kultúrneho života, ktorá je otvorená spolupráci s rôznymi skupinami obyvateľstva - veriacimi i neveriacimi.

Je tu už 50-ročná tradícia, ktorú je potrebné v obciach a mestách rozvíjať na základe vzájomného porozumenia, úcty a lásky všetkých občanov. To si žiada využívať umelecké i folklórne prvky pri organizovaní občianskych obradov a slávností. Náš kultúrny a spoločenský život sa neustále vyvíja, s ním aj nové slávnostné okamihy v ľudskom živote, ktoré sú podnetom pre vytváranie nových tradícií a tvorbu nových občianskych obradov a slávností.

V reálnom živote sa vynára potreba úzkeho prepojenia občianskych a cirkevných obradov, ktoré môže priniesť a už aj prináša novú kvalitu obradov. Vytváranie podmienok pre serióznu spoluprácu, vzájomné pochopenie samosprávy a cirkvi vedie dnes k vytváraniu nových občiansko-cirkevných obradov organizovaných pri príležitosti významných sviatkov, výročí obcí, celospoločenských udalostí a spomienok na významných rodákov, národných dejateľov a pod. Je to správny trend v prospech rozvoja kultúrnosti občanov, ich estetického cítenia a rozvoja vnútornej bohatosti života každého človeka i v prospech formovania národného povedomia občanov, smerujúci v konečnom dôsledku k zdravému tvorivému a kultúrnemu vývoju občana, rodiny a celej spoločnosti.

Mgr. Anna Ťureková

Spektrum činnosti a profilácia občianskych obradov a slávností

Obrady sprevádzajú človeka celým životom - dá sa povedať od jeho narodenia až po smrť. Vznikli ešte pred vznikom počiatkovej etapy náboženstva, v najranejšom štádiu ľudského života "ako výsledok pracovnej činnosti ľudí ako organické a v nejakej miere i umelecko-emocionálne doplnenie tejto činnosti".

Je pochopiteľné, že so zmenou ekonomických a spoločenských podmienok sa menili i jednotlivé obrady, ak hovorím už o tých dnešných obradoch a slávnostiach - líšia sa - jedno majú však spoločné - ide v nich predovšetkým o človeka, o prejavenie úcty k nemu.

Odpradáva, vari odkedy sú ľudia ľuďmi, si vytvárali tradície, obrady ako trvalého sprievodcu životnou púťou. Ich náplň sa postupne menila so zmenou podmienok. Nové podmienky im dali a dávajú nový rozmer - dimenziu, i keď nie až takú novú. Staré použité postupne odchádza a dobré v práci zostalo.

V ostatných rokoch sa viac hovorilo na tému zborov pre občianske záležitosti. Jedna diskusia sa zameriavala na otázku existencie zborov pre občianske záležitosti, iná bola a je venovaná ich orientácii, prípadne profilácii.

Za 12 rokov pôsobenia Združenia ZPOZ Človek-človeku v SR si Združenie svojou tvorivou prácou a entuziazmom ľudí vybudovalo pevné miesto v miestnej kultúre. Mnohé obrady a slávnosti sa stali súčasťou života našich občanov. Občania žijúci hlavne v obciach si nevedia bez niektorých slávností svoj život ani predstaviť. Stali sa už pre nich samozrejmosťou a určitým rituálom.

Hovoriť o profilácii, t. j. členení občianskych obradov a slávností do určitých skupín nemožno bez krátkeho exkurzu do minulosti. Vtedy sa uvádzalo ... „cieľom profilácie jednotlivých obradov a slávností je, aby organizácia tzv. netradičných obradov neovplyvnila úroveň troch základných obradov...“

Je to dnes tak? Nie. Práve naopak. Zbory pre občianske záležitosti obohatili a rozšírili občianske slávnosti, čím zvýšili aj úroveň troch základných obradov - uvítanie dieťaťa do života, uzavretie manželstva, pohreb a pri nových dramaturgických prístupoch sa zvýšila a zvyšuje úroveň celej činnosti.

Občianske obrady a slávnosti vyšli z tradícií a priamo z potreby občanov a takto sa postupne vyprofilovali:

I. Občianske obrady:

1. uzavretie manželstva
2. pohreb - posledná rozlúčka
  - a) občiansky pohreb
  - b) občianska rozlúčka na cirkevnom pohrebe

*/ Poznámka:

Podľa miestnych zvyklostí sa uskutočňujú i rozlúčky v miestnom rozhlase.

II. Rodinné slávnosti:

1. víťanie dieťaťa do života
  - a) individuálne
  - b) kolektívne
2. životné jubileá
3. jubilejné sobáše
4. prijatie novomanželov po cirkevnom sobáši

III. Spoločenské slávnosti

1. rozlúčka s materskou školou (Deň prvákov)
2. rozlúčka so základnou školou
3. odovzdávanie maturitných stužíek
4. odovzdávanie maturitných vysvedčení, výučných listov
5. slávnosť ku Dňu matiek
6. slávnosť ku Dňu otcov
7. slávnosť výročia spoločenskej organizácie (športovci, požiarnici)
8. poďakovanie darcom krvi
9. ocenenie učiteľov (Deň učiteľov)
10. prijatie a ocenenie športovcov - reprezentantov obce, mesta
11. strenutie troch generácií
12. podujatie ku Dňu detí
13. podujatie pre seniorov (Mesiac úcty k starším)
14. podujatie k Svetovému dňu životného prostredia, ku Dňu Zeme
15. iné podujatia

IV. Spomienkové slávnosti:

1. na významnú osobnosť kultúrno-spoločenského života
2. k ukončeniu I. svetovej vojny
3. k výročiu SNP
4. k oslobodeniu obce, mesta, ku Dňu víťazstva nad fašizmom
5. ku Dňu vzniku SR

6. ku Dňu Ústavy SR
7. pietna spomienka pri príležitosti Pamiatky zosnulých
8. iné slávnosti pri príležitosti výročia významných osobností, pamätných dní a sviatkov

V. Slávnosti samospráv:

1. Deň obce (výročie prvej písomnej zmienky o obci, meste)
2. ocenenie významnej osobnosti obce, mesta (Cena primátora, Cena starostu)
3. udelenie čestného občianstva
4. prijatie významnej delegácie - osobnosti na pôde mesta, obce
5. uvedenie obecných, mestských insígnií (erb, pečať, zástava)
6. uzatvorenie družobnej (partnerskej) zmluvy na pôde mesta, obce
7. prvé zasadnutie mestského, obecného zastupiteľstva
8. ukončenie volebného obdobia poslancov samosprávy - poďakovanie
9. iné podujatia mesta, obce

VI. Iné:

1. podujatie pre kluby dôchodcov a domovy dôchodcov
2. podujatia pre detské domovy
3. podujatia pre špecifické skupiny
4. návštevy starších a osamelých občanov

VII. Zvykoslovné slávnosti:

1. novoročné
2. fašiangové
3. veľkonočné
4. májové
5. hodové
6. vianočné
7. iné podľa miestnych zvykov a tradícií

Podľa uvedenej profilácie občianske obrady a slávnosti prešli významnými obsahovými zmenami. Kolektívy ZPOZ pri miestnych samosprávach naďalej rozširujú paletu podujatí podľa potrieb, podmienok a možností. Zbory - Združenia pri mestských a obecných zastupiteľstvách dávajú možnosť rozvoju a prezentácii umeleckej tvorivosti detí od útleho veku až po pokročilý vek, samozrejme, že s výdatnou pomocou - spoluprácou kultúrno-spoločenských a záujmových organizácií a inštitúcií.

Spolupráca je potrebná aj kvôli väčšiemu záberu a osloveniu čo najširšieho okruhu občanov, príp. skupín. Je zrejmá spolupráca so všetkými typmi škôl a školskými zariadeniami (ZŠ, SŠ, ZUŠ, MŠ), s kultúrno-osvetovými zariadeniami, so súbormi, ktoré pôsobia pri rôznych inštitúciách. ZPOZ spolupracujú aj s cirkvami, čo dáva priestor pre organizovanie spoločných podujatí (napr. Pamiatka zosnulých, rôzne spomienkové slávnosti na významné osobnosti, odhaľovanie pamätných tabúl a i.). Vzniká tak predpoklad, že paleta spomínaných obradov a slávností sa bude postupne rozširovať a rozvíjať.

Mgr. Viera Varinská

Kultúrno-osvetové zariadenia a rozvoj občianskych obradov a slávností

História občianskych obradov a slávností na Slovensku má dnes už viac ako 50 rokov. Ich hlavným poslaním i myšlienkovou náplňou je sprevádzať človeka v jeho každodennom živote, a to v jeho jednotlivých, spoločensky dôležitých krokoch, obdobiach či v životných medzníkoch. Občianske obrady a slávností mali vždy vysoko humánny základ, boli orientované predovšetkým na človeka, na jeho zmýšľanie, úroveň mravného života a v nemalej miere i na uchovávanie zvykov a tradícií. Podstatou filozofie týchto obradov je citlivá a prirodzená kultivácia spoločenského života človeka, uvedenie si a vytváranie jeho ľudskej hodnoty, ale i príslušnosti k vlastnému národu, k jeho tradíciám a vytváranie špecifickej občianskej kultúry, ktorá dotvára a charakterizuje našu národnú identitu. História občianskych obradov a slávností, ich realizácia a rozvoj sú úzko späté s rozvojom zborov pre občianske záležitosti.

História ZPOZ sa začala písať v roku 1953, keď v súlade s novým rodinným právom a na základe obežníka Povereníctva vnútra sa začali pri osvetových besedách zriaďovať aktívy pre občianske záležitosti. Tie mali zabezpečovať tri základné občianske obrady - uzavretie manželstva, narodenie dieťaťa a rozlúčky so zomretými takým spôsobom, aby neboli len administratívnou záležitosťou, ale mali aj dôstojný a slávnostný charakter, zodpovedajúci vážnosti udalosti v živote dotknutých ľudí a ich najbližších. Od roku 1963 sa z aktívov stali zbory pre občianske záležitosti. Už od prvopočiatku činnosti zborov pre občianske záležitosti kultúrno-osvetové zariadenia spoluvytvárali, skvalitňovali a rozvíjali občianske obrady a slávnosti. Kultúrno-osvetové zariadenia sa aktívne podieľali na vzniku systému výchovy a vzdelávania členov, pracovníkov zborov a aktívov pre občianske záležitosti svojou metodicko-poradenskou, vzdelávacou a organizátorskou činnosťou. V tomto počiatocnom období kultúrno-osvetové zariadenia realizovali množstvo školení, seminárov, konferencií a aktívov, metodických dní, vydávali množstvo metodických materiálov a zborníkov. Zvýšená pozornosť bola venovaná formám a metódam práce zborov. Boli rozpracované ďalšie obrady - významné životné jubileá, odovzdávanie občianskych preukazov, spomienkové slávnosti, rozlúčka so základnou školou a pod. Pozornosť bola venovaná i udržiavaniu cintorínov, výstavbe domov smútku, este-

tizácií obradových siení. Osvetový ústav a jeho poradný zbor pomáhali kultúrno-osvetovým zariadeniam pri skvalitňovaní činnosti ZPOZ metodickou i organizátorskou činnosťou.

Od roku 1973 sa na národných výboroch vytvorili osobitné miesta pre pracovníkov, ktorí mali na starosti odbornú-metodickú riadenie činnosti ZPOZ. Pri Ministerstve kultúry SSR sa vytvorila Slovenská rada ZPOZ a v roku 1978 aj Sekretariát Slovenskej rady ZPOZ, ktorý organizačne patril pod Osvetový ústav (dnešné Národné osvetové centrum). Jeho vznikom sa vytvorili podmienky pre lepšiu koordináciu činnosti ZPOZ, pre kvalitnejšiu metodicko-inštruktážnu pomoc osvetovým zariadeniam a národným výborom. Od roku 1979 začal vychádzať kultúrno-spoločenský časopis Nová cesta, ktorý bol významným prínosom pre celú oblasť činnosti ZPOZ. V tomto období občianske obrady a slávnosti riadil a usmerňoval celý systém pracovísk: od MK SSR, cez Osvetový ústav, krajské osvetové strediská, okresné osvetové strediská (v osvetových zariadeniach pracovali metodici pre túto činnosť) až po národné výbory (s tajomníkmi pre ZPOZ).

V osemdesiatych rokoch sa v praxi okrem metodicko-poradenskej, organizátorskej a edičnej činnosti začal uplatňovať aj Systém výchovy a vzdelávania pracovníkov ZPOZ, ktorý obsahoval tri typy vzdelávania - vstupnú výchovnú prípravu, nadstavbovú účelovú výchovu a permanentnú doplňujúcu výchovu. Na realizácii tohto systému výchovy a vzdelávania sa podieľali kultúrno-osvetové zariadenia všetkých stupňov, ale azda najväčšou mierou prispel Osvetový ústav ako ústredné vzdelávacie pracovisko pre oblasť ZPOZ. Na pôde ústavu bola spracovaná koncepcia vzdelávania pracovníkov ZPOZ, organizátorov i realizátorov občianskych obradov a slávností. OÚ zohral významnú úlohu na zvyšovaní kvality programov ZPOZ, s akcentom na skultúrnenie celkového priebehu, atmosféry, pocitu z občianskych obradov a slávností. Poskytoval metodickú pomoc organizovaním celoslovenských vzdelávacích aktivít, ako boli semináre, školenia, aktivity, konferencie, zabezpečoval lektorov, študijné materiály a pod. V roku 1981 bola vyhlásená dlhodobá súťažná prehliadka v príprave kultúrnych programov ZPOZ. Začali sa organizovať metodické dni, výmeny skúseností, medzinárodné podujatia, vydávali sa metodické materiály, publikácie, repertoárové zborníky a účelové texty.

Demokratické zmeny po roku 1989 v spoločnosti a vo všetkých sférach jej života priniesli so sebou aj rehabilitáciu cirkví a náboženských obradov. Vznikol tak silný tlak proti organizácii občianskych obradov a slávností. Ale život ukázal, že časť verejnosti naďalej

prejavuje záujem o tento druh obradov a slávností. Tie však museli prejsť výraznými zmenami. Ich obsah sa postupne preorientoval z ideologickej polohy diktovanej vládnu politickou mocou do polohy, v ktorej prevládol spoločensko-humánny aspekt, ktorého centrom sa stal človek a rozvíjanie medziludských vzťahov. Jednotlivé občianske obrady a slávnosti v sebe vždy obsahovali silné humánne poslanstvo. Prevládol v nich prirodzený ľudský cit - láska, úcta, vďaka a vzájomné porozumenie. Základný zmysel súčasných občianskych obradov a slávností - úcta k človeku - sa vzťahuje na všetkých ľudí bez rozdielov - veriacich, ateistov či nábožensky indiferentných, na občanov spoločnosti, mesta, obce, v ktorej žijú, pracujú, majú rodinu a priateľov.

Takto ponímané a realizované obrady a slávnosti si získali uznanie občanov a tí ich dnes prijímajú ako samozrejmu súčasť života. Občianske obrady a slávnosti sú zároveň aj dôležitým prejavom úrovne kultúrneho a duchovného života spoločnosti. Vyjadrujú pozornosť a starostlivosť štátu o občana, rámcujú závažné udalosti jeho života a dávajú im širší spoločenský význam. Zohrávajú dôležitú úlohu pri kultivácii medziludských vzťahov, života, pri upevňovaní funkcie rodiny a presadzovaní princípov všeľudskej morálky do praxe. Posilňujú občianske vedomie, city vlastenectva, pozornosť a úctu človeka voči ostatným ľuďom. Občianske obrady a slávnosti v súčasnosti v nových spoločenských podmienkach (na základe demokracie a humanizmu) výraznou mierou prispievajú k prehĺbovaniu prirodzenej autority novovzniknutých orgánov miestnych samospráv.

Cieľom občianskych obradov a slávností je:

- posilňovať pocit spolupatričnosti, úcty a lásky v rodine, komunite i spoločnosti (uvítania detí do života, uzavretie manželstva, životné jubileá...),
- motivovať a posilňovať vzťahy občanov k rodnému mestu, obci (stretnutia rodákov, prijatia na území mesta, obce, prvá písomná zmienka o meste, obci...),
- akcentovať význam jednotlivých povolání a dobrovoľných humánnych iniciatív občanov (prijatia darcov krvi, ocenenia športovcov, podujatia v rámci mesiaca úcty k starším...),
- uchovávať a oživovať zvykoslovný cyklus ľudových tradícií v jednotlivých regiónoch Slovenska v jeho čistej, neskreslenej podobe a využívať z neho najmä tie prvky, ktoré vyjadrujú pozitívne vzťahy medzi ľuďmi, v rodine, príbuzenskej alebo susedskej vzťahy upevňujúce pocity prirodzenej ľudskej pospolitosti a súdržnosti (novoročné, hodové,

májové slávnosti, obdobie adventu, fašiangové slávnosti, Vianoce, Veľká noc...),

- rozvíjať pocity vlastenectva participáciou na príprave a realizácii významných kultúrno-spoločenských výročí a udalostí (spomienkové slávnosti a pamätné dni, výročia osobností a udalostí príslušného regiónu...).

Tak orgány miestnej samosprávy, ako aj kultúrno-osvetové zariadenia venujú pozornosť kľúčovým momentom v živote občanov obce prostredníctvom obradov a slávností, akými sú najmä narodenie dieťaťa, uzavretie manželstva, životné jubileá starších spoluobčanov, posledná rozlúčka s členom rodiny a ďalšie osobné, pracovné a spoločenské udalosti.

Popri týchto obradoch venovaných významným rodinným udalostiam sa nemenej významnými stali obrady a slávnosti s výrazným sociálno-charitatívnym zameraním určené starým ľuďom, osamelým a nevládnym, žijúcim v domovoch dôchodcov, invalidom či inak postihnutým, pre ktorých často predstavujú morálnu oporu v osamelosti a prinášajú pocit spolupatričnosti a útechu.

Občianske obrady a slávnosti uchovávajú a oživujú prvky ľudového folklóru, miestne kultúrne tradície a regionálne zvyklosti. Podnecujú tvorivú aktivitu jednotlivcov a kolektívov záujmovej umeleckej činnosti. Spoločenské uplatnenie v nich nachádza i tvorba profesionálnych umelcov - predovšetkým básnikov, hudobníkov, výtvarníkov. Preto sú neodmysliteľnou súčasťou kultúry, kultúrno-osvetovej činnosti a patria medzi tie oblasti, ktorým kultúrno-osvetové zariadenia venujú pozornosť.

Verejnosť akceptuje obrady upevňujúce vážnosť rodiny, pocit prirodzenej ľudskej pospolitosti a súdržnosti, posilňujúce občianske vedomie. Svoje opodstatnenie majú i obrady a slávnosti podporujúce význam jednotlivých povolání či iných prejavov ľudskej humánnej činnosti, ale i tie, ktoré majú korene v ľudových zvykoch a obyčajoch. Paleta obradov a slávností sa mení a naďalej bude rozširovať na základe konkrétnych záujmov a požiadaviek občanov. Svoje opodstatnenie budú mať však iba tie, ktoré budú verejnosťou pozitívne prijímané a stanú sa neformálnou občiansko-kultúrnou hodnotou a prirodzenou súčasťou života spoločnosti. Tak ako v minulosti, i dnes zohrávajú kultúrno-osvetové zariadenia významnú úlohu pri skvalitňovaní občianskych obradov a slávností. Svoju činnosť vykonávajú v súlade s aktuálnymi požiadavkami jednotlivých obcí, pričom využívajú zovšeobecnené poznatky a

skúsenosti z dlhoročnej praxe.

Činnosť kultúrno-osvetových zariadení smerom k orgánom miestnej samosprávy i kolektívom ZPOZ sa realizuje najmä:

- osobnou odbornou-poradenskou činnosťou - realizáciou metodických návštev a stretnutí na základe konkrétnych požiadaviek kolektívov ZPOZ zameraných na tvorbu scenárov, skvalitňovanie jednotlivých zložiek obradov, ich dramaturgie, réžie, interpretačných výkonov účinkujúcich a pod.,

- vzdelávacou činnosťou - realizáciou seminárov, školení a iných aktivít pre organizátorov i realizátorov obradov a slávností (obrady - kolektívy ZPOZ, aktivisti, matrikári, speváci, účinkujúci, rečníci a pod.),

- činnosťou poradných zborov - zapojením kvalifikovaných odborníkov-špecialistov do činnosti v oblasti ZPOZ - lektorská, inštruktážna činnosť, práca v porotách a pod.,

- realizáciou metodických a inštruktážnych aktivít - prehliadky programov ZPOZ s rozborovými seminármi, výmeny skúseností s ukážkami obradov, besedy s návodmi na skvalitnenie obradov, prípadne ich častí, inštruktáže pri príprave obradov a slávností a pod.,

- edičnou činnosťou - vydávaním metodických materiálov, zborníkov scenárov a pod.

Kultúrno-osvetové zariadenia prostredníctvom odborných pracovníkov orientujú svoju metodickú starostlivosť v oblasti občianskych obradov a slávností na problémy:

- obsahovej prípravy občianskych obradov a slávností, a to predovšetkým zvyšovaním kultúrno-umeleckej úrovne občianskych obradov a slávností - pomocou pri skvalitňovaní ich jednotlivých zložiek, ako napr. pri spracovávaní príhovorov, pri výbere poézie, hudby, textov a ich skĺbení do jednoliateho kompaktného celku a pod.,

- formálnej stránky obradov a slávností adekvátnym vyjadrením vzťahu k jubilantom a hlavným aktérom obradov a slávností - pomocou pri zvyšovaní estetiky prostredia, odevu účinkujúcich, dramaturgickým a režijným spracovaním obradov a slávností a pod.

Cieľom je pôsobiť takým spôsobom, aby obrady a tradície tvorili harmonickú jednotu a svojím kultivovaným prejavom vyvolávali emocionálne pôsobenie na účastníkov, rámcovali významné osobné, pracovné a spoločenské udalosti a zároveň zabezpečovali občianske práva človeka v demokratickej pluralitnej spoločnosti a vyjadrovali pozornosť a starostlivosť tejto spoločnosti o občana bez ohľadu na jeho sociálny pôvod alebo svetonázor.

Úlohy kultúrno-osvetových zariadení v oblasti ZPOZ pre budúce obdobie:

- realizovať metodicko-poradenskú činnosť aj pre iného adresáta - predstaviteľa samosprávy (starostovia a primátori), miestni podnikatelia, obyvatelia domovov dôchodcov, detských domovov a pod.,
- dať vzdelávaniu v oblasti ZPOZ systémový charakter - realizovať ho na základe prieskumu záujmov a potrieb, koncepcie a plánov vzdelávania,
- prinášať nové témy do vzdelávania v oblasti ZPOZ - problematika komunikácie, jazykovej a mimojazykovej prípravy, spoločenský protokol, imidž, insígnie a kroniky miest a obcí a pod.,
- využívať nové formy a metódy - tematický deň v galérii - jubileá rôznych umelcov, významných rodákov, stretnutia a iné podujatia pre malé skupiny, výročie obce, ocenenia darcov krvi a pod.,
- zintenzívniť spoluprácu s mimovládnyimi organizáciami, predovšetkým so združením ZPOZ Človek - človeku v SR,
- vyhľadávať a organicky včleňovať regionálne tradície a do obradov a slávností využívať miestny folklór i kolektívy ZUČ,
- zriadiť konzultančné strediská pre realizátorov ZPOZ (recitátorov, hudobníkov a spevákov, rečníkov a pod.),
- spracovávať metodicko-inštruktážne materiály aj vo formoe video, CD nosičov,
- výraznejšie propagovať činnosť v oblasti ZPOZ v časopise Národná osveta a na www. stránke NOC, prípadne iných kultúrno-osvetových zariadení.

Predpokladáme, že realizácia týchto úloh pomôže výraznejšie zviditeľniť obrady a slávnosti v oblasti miestnej a regionálnej kultúry a prispeje k oceneniu práce desiatok ľudí rôznych profesií, veku, sociálneho pôvodu a svetonázoru, ktorí v ZPOZ pracujú. Mnohí z nich vykonávajú túto činnosť popri zamestnaní, prevažne vo svojom voľnom čase, bez nároku na odmenu a našli v nej svoje životné poslanie. Hlavnou úlohou kultúrno-osvetových zariadení ostáva i naďalej úloha - pozitívna obnova a zachovanie humánneho posolstva občianskych obradov a slávností vyjadrujúceho napriek rôznym historickým peripetiám predovšetkým úctu k človeku ako základný princíp súdržnosti ľudského spoločenstva.

PhDr. Svetlana Chomová

Občianske združenie ZPOZ Človek-človeku v Slovenskej republike

Človek človeku - také je motto Združenia ZPOZ. Rok 1989 zasiahol aj do činnosti ZPOZ. Keďže aktivity ZPOZ sa v minulosti nezaobišli bez ideologického podtextu, boli ZPOZ odsúdené na zánik, stali sa doslova z večera do rána nevyhovujúcimi. Avšak nie pre tých, ktorým táto činnosť naozaj prirástla k srdcu, ktorým nebolo zložité oddeliť ideológiu, ponechať to pôvodné čisté, rýdze, ľudské.

Koncom roku 2001 si širokorozvetvená rodina aktivistov ZPOZ na VI. celoslovenskej konferencii pripomenula 10 rokov existencie Združenia, spomenula si na november 1991, keď niekoľko málo zanietencov na ustanovujúcej konferencii Združenia ZPOZ Človek - človeku v SR pozdvihlo túto ušľachtilú činnosť takmer z popola a nepripustilo, aby sa „s vaničkou vylialo aj dieťa“...

Činnosť Zborov za obdobie po roku 1989 preukázala opodstatnenosť, životaschopnosť, potrebnosť jednoducho tým, že je žiadaná, že je akceptovaná tými, pre ktorých sa vykonáva - našimi občanmi.

Združenie ZPOZ sa za 13 rokov legislatívne, organizačne i personálne stabilizovalo. Vyše 760 kolektívnych členov (kolektívy ZPOZ pri obecných a mestských zastupiteľstvách) je zárukou, ale i podmienkou. V štatúte Združenia sú stanovené úlohy, poslania, podmienky členstva, skrátka pravidiel hry pre všetkých, ktorí cítia potrebu spolupracovať. Združenie ZPOZ Človek - človeku v SR neriadi, neprikazuje, nezakazuje. Združenie je predovšetkým metodický a praktický radca pre kolektívy ZPOZ v obciach a mestách, pre všetkých tých, ktorí chcú latku kvality obradov a slávností posúvať vyššie. V záujme reprezentácie svojho kolektívu, svojej obce, v záujme rozvíjať miestnu kultúru - zvyky, piesne, kroje a pod. - je poslaním zborov pre občianske záležitosti i Združenia dať viac človeku: z obyčajnej chvíle urobiť chvíľu sviatočnú, nezabudnuteľnú... To je hlavná a úprimná motivácia našej členskej základne, ktorá svojím slovom, piesňou, prejavom oslovuje určite viac ako milión občanov Slovenska. A najväčšou odmenou je vďačnosť tých, ktorí sviatočnú chvíľu prežívajú...

Združenie vykonáva metodickú pomoc odbornými seminármi, edičnou činnosťou (zborníky scenárov, príhovorov, básní, hudby), vlastným bulletinom (vychádza 4x ročne), praktickú pomoc realizuje každoročnými prehliadkami podujatí ZPOZ, ktoré sú tematicky zamerané na určitý druh podujatia. Po stupňoch okres - región - kraj je každoročným vyvr-

cholením celoslovenská prehliadka ZPOZ. Združenie poskytuje aj individuálnu pomoc kolektívom ZPOZ na základe ich požiadaviek.

Aktivity Združenia ZPOZ za posledné obdobie:

1. Prehliadky podujatí ZPOZ boli v posledných rokoch zamerané na slávnosti pre starších spoluobčanov v rámci Medzinárodného roku starších ľudí (životné jubileá, jubilejné sobáš, odchod do dôchodku apod.), na štátne sviatky, pamätné dni a výročia, na klasické druhy občianskych obradov - sobáš, uvítanie do života, životné jubileá a na slávnostné príležitosti samosprávy.

2. Metodické a vzdelávacie podujatia sa uskutočnili s nasledovnou tematikou: Komunikačné požiadavky na verejného činiteľa, Pieseň a hudba na občianskych obradoch, Spoločenský a diplomatický protokol, Občianske obrady a slávnosti - súčasť miestnej kultúry, Občianske pohreby a Deň pamiatky zosnulých, Priezvisť 50-ročnou činnosťou.

3. Edičná činnosť - okrem pravidelného vydávania vlastného bulletinu Združenie každoročne vydáva zborníky scenárov, programov a hudby z tematicky zameraných celoslovenských prehliadok.

Štruktúra Združenia: Združenie tvoria regionálne rady, krajské rady, Ústredná rada (ÚR). ÚR má 19 členov, Ústredná kontrolná a revízná komisia má 9 členov, volia sa na celoslovenských konferenciách na dvojročné volebné obdobie. Zloženie orgánov je rôznorodé - od členov samospráv (starostovia, matrikáry a pod.) až po pracovníkov kultúrnych a vzdelávacích centier. Činnosť v orgánoch nie je honorovaná.

Sídlo Združenia je v Banskej Bystrici. Združenie pri napĺňaní svojho poslania spolupracuje predovšetkým s miestnymi samosprávami. Pravidelné štvrtročné zasadnutia sú tzv. výjazdové v regiónoch Slovenska s cieľom propagovať činnosť a rozširovať členskú základňu. Spolupracuje ďalej so ZMOS, so samosprávou na všetkých stupňoch a štátnou správou vrátane príslušných ministerstiev (MK SR, MPSVaR SR, MV SR), s kultúrnymi inštitúciami (NOC) a zvláštnu pozornosť si zaslúži spolupráca s cirkvami.

Rok 2003 bol rokom 50. výročia činnosti. Z troch tzv. klasických podujatí (svadobný obrad, uvítanie do života, smútočný obrad) sa činnosť Zborov rozšírila na neuveriteľných vyše 50 druhov podujatí pre občanov a obce, sám život rozširuje ich spektrum. K tomuto výročiu Združenie ZPOZ Človek - človeku pripravilo vydanie reprezentačno-metodickej publikácie Každý deň stretnúť človeka...

Združenie ZPOZ Človek - človeku v SR je dobrovoľnou a otvorenou organizáciou. Každý nový člen je novou inšpiráciou - niečo mu ponúkame a zároveň niečo prináša. Tisícny aktérov tejto práce -

rečníkov, recitátorov, tanečníkov, spevákov, hudobníkov a ďalších účastníkov obradov sú jedna veľká rodina so spoločnou „krvnou skupinou“. Stát pri človeku v každej chvíli - či vo chvíľach sviatočných i radostných, ale i vo chvíľach ťažkostí i zármutku - to je podstatou našej práce, je motiváciou, je vzájomným putom medzi človekom a nami, je putom medzi nami navzájom. Pomáha reprezentovať obce a mestá, ich zastupiteľstvá - v rámci SR i navonok...

Činnosť Združenia je predovšetkým prezentáciou kultúry i kultúrnosti národa, pozitívne vplýva na kvalitu života, na medziludské vzťahy. Láska a úcta človeka k človeku zostane navždy krédom tejto činnosti a aplikácia lásky a úcty do nášho každodenného života zostane natrvalo hlavným programovým cieľom Združenia ZPOZ Človek - človeku v SR.

Ján Mikláš

Pamätná kniha v práci zborov pre občianske záležitosti

Pamätné knihy sú súčasťou obradov a slávností i mnohých iných neopakovateľných aktivít. Sú dokladom významných udalostí v živote jednotlivcov, kolektívov i rodín.

Plnia dokumentačnú funkciu pre prítomnosť aj budúcnosť. Slúžia ako archív činnosti obce či mesta. Pamätné knihy majú plniť umeleckú, estetickú aj výchovnú funkciu. Pre vedenie pamätných kníh platí niekoľko všeobecne platných zásad.

Platí:

1. Pamätná kniha je zrkadlom práce nielen členov ZPOZ, ale i celého kolektívu pracovníkov obecného či mestského úradu.

2. Pamätný zápis je symbolickou bodkou za vynaloženým úsilím obetavého kolektívu ľudí a ich snahy vytvoriť pre účastníkov obradov neopakovateľný, hlboký, emotívny zážitok.

3. Pamätná kniha je kronikou života mesta či obce v oblasti obradov, slávností a spoločenských aktov, ale i mnohých iných podujatí.

4. Pamätná kniha spĺňa aj reprezentačnú funkciu.

5. Pamätná kniha musí svojou vnútornou i vonkajšou úpravou spĺňať všetky estetické požiadavky.

6. Pamätná kniha by mala mať väčší formát (420 x 300mm, 500 strán), má mať pevnú väzbu. Tento formát poskytuje výtvarníkovi viac priestoru na uplatnenie jeho tvorivého prístupu k riešeniu pamätného zápisu. Moderná doba poskytuje možnosť písania textov na jednotlivé hárky cestou počítačovej techniky, tie sa predložia na obradný stôl formou obalu, po podpísaní sa vložia do samoviazača - špeciálne upraveného na zakladanie listov.

7. Na prvej strane pamätnej knihy má byť uvedené: poradie zväzku označené rímskou číslicou, názov obce, mesta, meno zodpovednej osoby za určité obdobie vedenia PK.

8. Do pamätnej knihy by sa nemali nalepovať fotografie - možno si založiť fotoalbumy, nemali by sa nalepovať ani výstrižky z novín.

9. Fotografie vo fotoalbume treba anotovať (uviesť názov podujatia a mená účastníkov obradu či slávnosti).

10. Každý individuálny obrad či slávnosť zapisujeme samostatne na osobitnú stranu.

Pridržiavame sa týchto zásad:

- víťanie dieťaťa do života - dátum narodenia dieťaťa, meno dieťaťa, mená rodičov dieťaťa, dátum slávnosti, mená krstných rodičov (ak sú prítomní), podpisy rodičov a primátora, starostu alebo poslanca, ktorý obrad vykonáva.

- uzavretie manželstva - mená a priezviská novomanželov, u nevesty i rodné meno, dátum sobáša, podpisy manželov, svedkov a sobášiacoho.

- životné jubileá - mená jubilantov, dátumy ich narodenia, dátum slávnosti, podpisy jubilantov a vykonávateľa obradu.

Všeobecne platí: v texte neuvádzame skratky, neuvádzame funkcie (tituly áno), nečíslujeme menoslov účastníkov, nepoužívame pečiatky, nelinkujeme tabuľky.

Graficko-výtvarné riešenie pamätnej knihy

Písmo

- Na jednej strane nepoužívame viac ako dva druhy písma. Základnou požiadavkou je čitateľnosť.
- Volíme jednoduchý typ písma, ak je zapisovateľ krasopisec, môže zvoliť i náročnejšie ozdobné písmo.
- Vyhýbajme sa písmu aranžérskemu či reklamnému.
- Písmo delíme na: písané, kreslené, konštruované.
- Dôležitosť údajov diferencujeme hrúbkou písma, písmená majú byť radené a medzerované tak, aby bola vyrovnaná svetelnosť. Základom je čitateľnosť a tvarová dokonalosť.
- Ako písomný nástroj volíme redisové perá, ploché perá, tuš a dokumentačný atrament.
- Neodporúča sa písať fixami a guľôčkovými perami pre ich málo trvalú čitateľnosť.

Ilustračné prvky

- Vo výtvarnej kompozícii je potrebné prispôbiť ilustračný prvok textu, vhodne ho do textu zakomponovať, zvoliť správny ilustračný prvok a vyriešiť jeho farebnosť.
- Ilustračný prvok má byť vhodný, estetický, symbolizujúci daný obrad či udalosť.
- Odporúčame uprednostniť ornamentálne prvky a ozdobné iniciály. Iniciály (prvé písmeno v texte) môžu zaberáť výšku niekoľkých riadkov, môžu mať ornamentálne, figurálne, rastlinné či geometrické prvky.
- Zdrojom inšpirácie môžu byť rôzne grafiky, ilustrácie.
- Neodporúčame používať gýčové symboly (zlomené srdce, prepichnuté srdcia, vtáčiky, obrúčky, cumlíky, zopäté ruky...).
- Vyhýbame sa náročnej figurálnej kresbe, znázorňujúcej postavu, portrét, napr. dieťaťa, nevesty, mladomanželského páru...

Farby

- Jednotlivé strany v pamätnej knihe by nemali hýriť farbami, neplnia funkciu plagátu.
- Volíme radšej farby pastelové, tlmené a jemné.
- Pri farebnej kompozícii vychádzame najčastejšie z dvoch farieb, napr. červená a modrá = fialová, žltá a modrá = zelená.
- Vyhýbame sa plošnému nanášaniu farieb. Techniku akvarel používame tak, aby sme nepoškodili strany v pamätnej knihe.

Kompozícia textu

- Každá zo strán má mať okraj cca 4 cm. Rámček možno zdôrazniť, alebo ho po zápise vygumovať.
- Možno používať okrajovú šablónku.
- Kompozícia textu v ploche môže byť - do bloku - na výšku alebo na šírku listu - na os - symetrická a asymetrická
- Pri symetrickej kompozícii je šírka okrajov rovnaká.
- Dôležité textové časti umiestňujeme do prvej tretiny výšky bloku.
- Asymetrická kompozícia je vhodná na písanie citátov, úryvkov z básne a pod.
- Riadky môžu byť rôzne dlhé, väčšinou od ľavého okraja.

Bc. Milada Wembo

**Príhovory primátorov,
starostov a poslancov obcí
na občianskych obradoch
a slávnostiach**

Uzavretie manželstva

Ratková

Vážení snúbenci,

Hlboký vzájomný cit, spoločné záujmy a túžba plynúca z vašej obojstrannej lásky vás priviedli sem do obradnej siene, aby ste verejne potvrdili svoje rozhodnutie kráčať ruka v ruke ďalšou cestou života. Dnes vstupujete do manželského stavu, čo dokazuje, že vaša vzájomná láska dostáva inú podobu a stáva sa záväznou nielen pred ľuďmi, ale i pred zákonom. Obaja ste plní lásky, sľubov i predsavzatí čo najkrajšie prežiť svoj budúci spoločný život.

Manželstvo, to nie je len láska dvoch ľudí. To je veľká zodpovednosť pred sebou samým, pred svojimi rodičmi, pred celou spoločnosťou. Ved jeho najvyšším cieľom je vytvoriť novú rodinu a v nej také podmienky, v ktorých by mohli úspešne vyrastať vaše deti. Vyhovieť tejto požiadavke nie je ľahké ani jednoduché. Predpokladom je harmonický súlad manželov, ich vzájomné pochopenie a porozumenie.

Život so sebou prináša nielen radosť, ale i rôzne prekvapenia, prekážky a problémy. Manželské umenie a umenie žiť šťastne spočíva aj v tom, že tieto nečakané prekvapenia v živote dokážeme prijímať s rozvahou a dokážeme prekážky a úskalía prekonávať bez narušenia vzájomných vzťahov a dôvery.

Vzájomná dôvera, láska a úcta sú piliermi, na ktorých spočíva klenba manželského života a rodinného šťastia. Zákon o rodine považuje manželov za dvoch úplne rovnocenných partnerov, s rovnakými právami a povinnosťami. Sebeckto, rozmary, snaha hľadať výhody na úkor druhého, to sú hlavní nepriatelia manželského spolužitia.

Verím, že sa vám podarí vytvoriť krásny a harmonický domov nielen pre seba, ale aj pre vaše deti, ktoré budú radosťou pre vašu rodinu. Ved deti sú šťastím rodičov a starých rodičov, sú budúcnosťou našej spoločnosti, pokračovateľmi nášho diela. Preto sa ich usilujte vychovávať v prostredí, v ktorom vládne láska, vzájomné porozumenie a dôvera.

Nikdy nezabudnite ani na svojich rodičov, ktorí vás vychovali a pripravili pre život. Celé ich rodičovské úsilie bolo zamerané na to, aby ste boli v živote šťastní, aby z vás vyrástli ľudia pracovití, čestní a vzdelaní, schopní prekonávať problémy a ťažkosti, ktoré život so sebou prináša. Láska vašich rodičov vás bude sprevádzať životom aj naďalej. Verím, že sa stanete dôstojnými pokračovateľmi ich práce, obohatenej ich životnými skúsenosťami a múdrosťou.

Želám vám, vážení snúbenci, aby ste spoločným životom, do ktorého o malú chvíľu spoločne vykročíte, kráčali radostne a úspešne. Želám vám, aby sa vaše manželstvo stalo naplnením zmyslu vášho života a potvrdením vašej obojstrannej lásky. Nech vás sprevádza šťastie, zdravie a spokojnosť, aby celý váš manželský život bol taký krásny, ako je váš dnešný svadobný deň.

Uzavretie manželstva

Tisovec

Vážení snúbenci,

medzi nami je len málo takých mladých ľudí, v živote ktorých by láska nehrala významnú úlohu. Pojem láska je úzko spätý s pojmom šťastie. Oba tieto pojmy ste našli v symbióze vo vašom vzájomnom vzťahu.

Po zrelom uvážení ste sa rozhodli nastúpiť spoločnú cestu životom. Život bez lásky je veľmi chudobný. V manželskom zväzku možno nájsť mnoho šťastných chvíľ, ktorých silu i pôvab ešte umocní vzájomné porozumenie, dôvera, úcta a spoločná práca. Od tejto chvíle všetky vaše úsilia budú smerovať k vytvoreniu vášho spoločného domova.

Rozhodli ste sa vytvoriť manželský zväzok. Od tohto cieľa sa nedajte odradiť ani poznaním, že manželský partner má tiež chyby a nedostatky. Človek je bytosť spoločenská, má určité požiadavky a názory. Tie sa v priebehu života môžu meniť a majú spätný odraz na spoločný život muža a ženy. Preto je potrebné zavčas si uvedomiť, že rodinný zväzok neexistuje bez starostí a ťažkostí. Ich prekonávanie môže vašu lásku zoceliť.

Vážení snúbenci!

Vážte si jeden druhého. Čím viac dobra budete pestovať vo vašich srdciach, tým bude váš zväzok pevnejší, tým bude váš život radostnejší a spokojnejší.

Dnes, vážení snúbenci, zverujete jeden druhému svoje najväčšie bohatstvo - svoje šťastie, nádeje pre ďalší život a svoju mladosť. Šťastie nehľadajte iba v materiálnom a finančnom dostatku, ale objavujte ho predovšetkým jeden v druhom.

Pri dnešnej radostnej a významnej chvíli si spomeňte aj na svojich rodičov. Priviedli vás na svet, vychovali vás a starali sa o vás. Preto dnes, keď vstupujete do manželstva, odmeňte sa im svojou úctou a vďakou za

všetko, čo pre vás vykonali. Vďaku voči rodičom zamerajte tiež na výchovu svojich detí. Vychovajte ich v láske a úcte k ľuďom a k ich práci.

Želám vám šťastnú a peknú budúcnosť v takej láske, akú pocítujete v tejto chvíli.

Uzavretie manželstva po druhý raz

Prakovce

Vážení snúbenci!

V živote každého z nás sú mílniky, pri ktorých sa na chvíľu zastavíme a zamýšľame sa, aký kus cesty sme ubehli, čo sa nám podarilo uskutočniť, čo nie a čo ešte chceme dokázať.

To, čo ste prežili, neboli len úspechy. Vyskytli sa problémy, rozličné údery, trápenia i sklamanie. Každý z vás ostal sám. Výchova a starostlivosť o deti vám vypĺňali váš život a čas plynul, nezastavil sa. No človek je už taký. Po všetkých sklamaniach a útrapách chce opäť milovať a veriť. Človek nemôže byť sám. Veď vari to najcennejšie v živote je mať blízkeho človeka, ktorému sa možno zdôveriť, o všetkom pohovoriť, poradiť sa. Nič nie je človeku také blízke ako človek, úprimné slová vyvierajúce hlboko zo srdca, priateľsky podaná ruka, ktorú človek potrebuje vždy a v každom veku.

Dnes ste sa rozhodli spojiť svoje životy a znovu hľadať osobné šťastie. Začnete znovu žiť v tom najmenšom, ale najvrúcnejšom spoločenstve, v manželstve. Prekonali ste už veľa úskalí, a preto nech sa váš nový spoločný domov stane miestom, do ktorého sa každý z vás bude rád vracieť. Ak sa vám to podarí, prežijete v ňom ešte veľa krásnych a vzácných chvíľ. Život je nádherný vo svojej neopakovanosti. Je hlboko v nás - ako zázračná sila času. Preto sa usilujte stále formovať vaše vzťahy. Chráňte si znovu získaný svet lásky, ten nádherný ľudský cit.

Určite vás čaká riešenie mnohých životných problémov, no veríme, že budete aj naďalej oporou svojim, teraz už dospelým deťom, že im budete pomáhať dobrou radou, skúsenosťami a že budete pre nich príkladom. V pokojných chvíľach vášho nového života nezabúdajte na svoje povinnosti všedného pracovného dňa. Podieľajte sa spoločne do čínorodej práce a verejného života a buďte aj v tom vzorom svojim deťom. Buďte ešte dlho spolutvorcami šťastného života nás všetkých v našej krásnej vlasti.

Nech vás sprevádza vzájomná náklonnosť, úcta, úprimný záujem jed-

ného o druhého, schopnosť spoločného prežívania všedných i sviatočných dní a snaha urobiť druhého šťastným. Milovať a byť milovaný je nesmierne šťastie. Nech ďalšie kapitoly vášho spoločného života sú poznačené len šťastím. To vám v tejto slávnostnej chvíli želám z celého srdca.

Uvítanie dieťaťa do života

Harichovce

Milí rodičia, vážení hostia.

V živote človeka sú chvíle, na ktoré túžobne čaká a ktoré sa mu svojím obsahom vpisujú hlboko do vedomia.

Dnes, milí rodičia, keď držíte na rukách svoje prvorodené dcérky, spoločne prežívate jednu z takýchto chvíľ. Vieme všetci, s akou túžbou ste očakávali svoje dieťaťko, ktoré sa stalo najhlbšou súčasťou vášho bytia, svedectvom vašej lásky k životu. Je vám odmenou i darom: odmenou za lásku, s akou ste ho očakávali a prijali, a je aj vaším darom života.

Milujte svoje deti, lebo sú najhodnejšie milovania. Vlastnia hodnoty, ktoré bývajú dospelým odopreté. Čistota a nevinnosť - pre nás je to túžba, ideál, pre ne skutočnosť. Ešte nehovoria, ale ich oči sú ako obloha popísaná hviezdami. Šíri sa z nich úsvit jarnej prírody a premáha vás pocit, že ste pri prameni krásy, pred prahom čistoty a nezdolateľnej istoty. Vaše deti sú i vaša budúcnosť. Nijaká rodičovská láska sa nevráti, ale ani nestratí. To, čo dostanú vaše deti od vás, odovzdajú raz svojim deťom. Dajte teda, čo ste dostali. A ak ste nemohli dostať vy, o to viac pridajte, aby ste boli bohatší. Chráňte svoje deti a majte pre ne pochopenie. Odvážte sa vstúpiť do ich sveta a prijať ich hru. Nájdete cestu k spravodlivosti a pravde. Milujte ich trpezlivo a spravodlivo, aby ste z nich vychovali statočných ľudí s otvoreným srdcom, ľudí schopných, zdatných a krásnych - pre život v našej spoločnosti.

Želám si spolu s vami, aby vaše deti boli zdravé, silné, aby prežili radostné detstvo.

Prijmite odo mňa v zastúpení obecného úradu i v mene mojom srdečné blahoželanie k narodeniu vášho dieťaťka. Nech vám vždy prináša len radosť a spokojnosť.

Želám vám, milí rodičia, veľa šťastia, rodinnej pohody a trpezlivosti pri výchove vašich krásnych detí.

Uvítanie dieťaťa do života

Nižná Slaná

Milí rodičia, vážení hostia.

Vždy, keď sa narodí človek, zapáli sa na oblohe nová hviezda, tak hovorí poetickou rečou staré ľudové porekadlo. To vidíme dnes tu, v tejto obradnej sieni. Nie však na oblohe, ale v očiach mamičky a otecka sa zapalujú tie hviezdičky a zapalujú sa aj v očkách tohto maličkého dieťaťa. Všetci sa tešíme, keď sa narodí nový človek-dieťa. Jeho narodenie je tým najvýznamnejším momentom v živote rodičov i starých rodičov.

Ružolíce batola je tým najdrahším a najvzácnejším pokladom našej spoločnosti. Je darom, akým sa môžu milujúca žena a milujúci muž vzájomne obdarovať, je naplnením zmyslu vášho života, ale i trvácnosť vášho šťastia.

Vaše dieťaťko ležiace v kolíske otvára očka a v nich sa odráža celý svet. Tým svetom je vaša tvár - mamička a otecko, ktorí sa skláňate nad plodom svojej vzájomnej veľkej lásky.

A preto nás neprekvapuje, že nikto nedokáže opísať nekonečnú radosť, nehu a lásku, s akou mamička po prvý raz berie do náručia malý uzlíček, v ktorom je zavinuté jej dieťaťko. A jeho prvý džavot znie v ušiach rodičov ako najobľúbenejšia melódia.

Milí rodičia, budete to vy, ktorí počujete prvé slovo, uvidíte jeho nemeselé krôčky, prvé padnutie. A opäť to budete vy, ktorí prebdiete s ním noci pri jeho postielke. Ak vyrastie, budete sa s ním hrať a zbierať kvety na rozkvitnutej lúke, čítať najkrajšie rozprávky a učiť rozoznávať dobré od zlého, učiť ho pravde, statočnosti, čestnosti a hrdosti a vštepovať mu pocit lásky k rodnej vlasti, k rodisku.

Tebe, milé dieťa, čo ešte nič nechápeš, ešte o ničom nevieš, čo odkazuje naša spoločnosť? Nauč sa chodiť a pevne stáť na vlastných nohách. Vyzbroj sa vedomosťami a všetkým potrebným na zdolávanie prekážok, získavaj úspechy a v práci predbiehaj aj tých najlepších.

Buď múdre, silné, trpezlivé, vďačné. Nikdy nezabudni na svoju mamu, na svojho otca, na ich lásku, prácu a obetavosť, ktorú vložili do tvojej výchovy. Staň sa ich radosťou a pýchou.

Vám, milí rodičia, želim veľa úspechov vo výchove vášho syna, ktorého dnes slávnostne zapisujeme do pamätnej knihy obce.

Milí rodičia,

beriem na vedomie, že ste sa rozhodli dať vášmu synčekovi meno

....., a súčasne vyhlasujem, že vášho synčeka prijímame do našej spoločnosti ako plnoprávneho občana našej vlasti. Tým, že ste priniesli svoje dieťa medzi nás, aby sme ho privítali do života, slávnostne a verejne sa zaväzujete, že vynaložíte všetko úsilie, aby ste z neho vychovali statočného občana našej drahej vlasti.

Vážený rodičia,

keďže vaše dieťa ešte nerozumie, prostredníctvom vás rodičov ho v mene Slovenskej republiky a v mene našej obce vítam do života.

Želám vám, aby sa vám i vášmu synčekovi splnili všetky túžby a želania. Želám vám, aby sa výchova vášho dieťatka stretávala vždy s úspechom, aby ste vo svojom rodinnom kruhu žili šťastne, aby ste mali zo svojho synčeka vždy len radosť.

Uvítanie dieťaťa do života

Detva

Milí rodičia, vážený prítomní,
sú v živote človeka chvíle, na ktoré túžobne čaká a ktoré sa mu svojím obsahom vpisujú hlboko do vedomia.

My teraz spoločne s vami prežívame jednu z takýchto vzácných chvíľ. Mne pripadá milá povinnosť poblahoželať vám k narodeniu vášho dieťatka a úprimne ho privítať ako nového občana nášho mesta.

V nemocničnej izbe je ticho. Počuť len ostré kroky muža očakávajúceho správu od sestričky „Narodil sa vám syn, manželka i dieťatko sú zdravé!“ A čo potom? Potom radosť vyjadrujúca úsmev na tvári, ligotajúce sa oči od šťastia, cvengot pohárov šampanského...

Narodil sa človek... a čo je nádhernejšie... do vašej rodiny - synček Jakubko. Ako plod lásky, ako život z vášho života.

Aj keď zatiaľ dáva o sebe vedieť iba plačom alebo sladkým spánkom, je tu a treba s ním rátať. Je bezbranným a zároveň najprísnejším meradlom našej ľudskosti, ochoty a schopnosti nielen prijímať, ale predovšetkým i dávať. Tento malý zázrak a vládca našich myšlienok, srdc a neraz aj prebdených nocí nám nič neodpustí. Raz prehodnotí každý náš terajší skutok a štedro sa nám odmení, alebo udelí trest. Kiežby bolo odmien a odmenených viac. Ale dopredu treba povedať, že zožneme len to, čo sme zasiali. Lásku za lásku, úctu za úctu, obetavosť za obetavosť, ale i ľahostajnosť za ľahostajnosť, chlad za chlad, slzy za slzy.

Narodil sa človek... Stali ste sa rodičmi. S dieťatkom už nie ste sami,

máte šťastie otca, mamy. Ako vám na svadbe priali, už je tu váš synček malý - váš Jakubko.

Každú chvíľu budete na ňom objavovať svoje vlastné črty. Budete to vy, ktorí ako prví začujete prvé slovo mama, uvidíte nesmelý krôčik v jeho živote i jeho prvý pád. Až povyrastie, budete sa s ním hrať. Budete mu čítať prvé rozprávky, ale zároveň ho učiť. Učiť rozoznávať dobré od zlého, učiť ho pravde, statočnosti, hrdosti. Možno si vtedy spomeniete na tých, ktorí vychovali vás. Na mamičkinu láskavú ruku na vašom čielku rozpálenom horúčkou. Na rozprávku či uspávanku. Na oteckovu pevnú dlaň. Pozhŕňajte v sebe všetku nehu a lásku, s ktorou ste sa v živote stretli, a znásobujte ju! Nech sa o ňu oprie vaše dieťa, keď sa pustí stoličky a urobí prvý krok.

Vynasnažte sa, milí rodičia, aby vo vašej rodine malo dieťaťko vždy dobrú pohodu, aby bolo obklopené láskou a starostlivosťou. Vytvorte mu šťastný domov, miesto, kde sa bude cítiť dobre a bezpečne, kam sa bude vždy rado vracáť. Vedzte, že sladkosť domova nie je v pohodlí, ani v hojnosti, ale v tej tajomnej hudbe srdc, čo patria k sebe.

Nuž, vitaj na svete, milý Jakubko. Svet, ktorý si svojimi očami prvý raz uvidel, ťa víta. Vkladá ti do rúk knihu s čistými stránkami a ty ju budeš napĺňať slovom, vetami, ale aj celými dlhými príbehmi svojho života. Píš ju tak, aby - keď sa raz k nej vrátiš a začneš listovať - nebolo v nej nič, čo by zatienilo nádej, ktorú my všetci dnes do teba vkladáme.

Želám ti, aby ľudia boli k tebe láskaví. Rozkvitaj zdravím, silou, múdrosťou a láskou. Nech je tvoj život krásny, plný radosti a šťastia.

Vám, milí rodičia, želim pevné zdravie a veľa trpezlivosti pri výchove vášho synčeka. Nech vám váš Jakubko prinesie v dňoch budúcich radosť a spokojnosť.

Pohreb - posledná rozlúčka Jaklovce

Vážená smútiaca rodina, vážené smútočné zhromaždenie!

Smutná je chvíľa, keď odchádza človek. O to smutnejšia, ak odchádza tam, odkiaľ niet návratu. V tejto chvíli je hádam nepredstaviteľné, že už nikdy nevidíme láskavú a milú tvár drahej zosnulej, že už nikdy nepočujeme jej tichý a vlúdny hlas. Ostáva po nej prázdne miesto v jej dome, opustený manžel, tri deti, všetci tí, ktorých tak veľmi milovala, a v ich srdciach nekonečný žiaľ.

Nečakaný odchod drahej zosnulej prekvapil a zarmútil všetkých nás, ktorí sme ju poznali. Až teraz si v plnej miere uvedomujeme, že odišiel vzácny a neopakovateľný človek, odišla žena, ktorá svojou nenápadnou, ale nezastupiteľnou mierou prispievala k spokojnému životu svojej rodiny a vždy, keď mohla, vkladala svoj podiel do pokladnice našej spoločnej práce.

Dovoľte mi, vážené smútočné zhromaždenie, aby som pripomenul beh života drahej zosnulej. Nerobím to samoučelne, ale ako príklad jedného statočného a bezúhonného života.

Zosnulá Anna K... sa narodila 18. augusta 1921 v rodine železničiara ako druhá z jeho štyroch detí. Len čo podrástla, musela pomáhať svojim rodičom zabezpečovať obživu rodiny. Od svojich šestnástich rokov ťažko pracovala v poľnohospodárstve, až kým sa ako dvadsaťjedenročná nevydala za Jozefa K..., robotníka margecianskej vápenky, s ktorým žila v šťastnom manželstve až do svojej smrti. Zo vzájomnej lásky prišli na svet ich tri deti. Dcéra Mária v roku 1943, syn Jozef v roku 1945 a dcéra Anna v roku 1948. Čo nedoprial život jej samotnej, snažila sa zosnúť spolu so svojim manželom poskytnúť svojim deťom, zahŕňajúc ich nekonečnou láskou a starostlivosťou. V prísnej, ale láskavej výchove ich viedla k správne pochopeniu základných otázok života. Práve vďaka takejto výchove získali jej deti správny vzťah k spoločnosti, v ktorej vyrastali a stali sa jej platnými a užitočnými členmi. Kde len mohla, prikladala ruku k nášmu spoločnému dielu pri verejnoprospešnej práci, aj ako členka SZŽ. Vždy bola príkladom a vzorom pracovitosti a usilovnosti. Jej múdre rady neraz pomohli vyriešiť nejednu zapletenú situáciu medzi priateľmi a príbuznými. Niet preto hádam človeka, ktorý by si drahú zosnulú nebol oblúbil a vážil.

O to ťažšie pociťujeme dnes jej odchod, lebo vieme, že odchádza do nenávratna, a aj keď každý človek je nahraditeľný, ona nám bude veľmi chýbať. Najviac však svojim najbližším.

Život končí, ale pamiatka na drahú zosnulú pretrvá, kým budú žiť jej blízki, kým budeme žiť my, ktorí sme ju poznali. Bude žiť v myšliach tých, o ktorých sa starala, do ktorých vkladala nekonečné bohatstvo svojej lásky a múdrosti. Nezabudnú na ňu tí, ktorým pomohla v najťažších chvíľach, tí, ktorí ju milovali vrúcnou láskou.

Nepoddávajte sa žiaľu, drahí smútiaci. Verím, že ani sama zosnulá by si to neželala. Nech vám v jeho prekonávaní pomáha aj vedomie, že nie ste vo svojom žiali osamotení, že bolesť, ktorú pociťujeme nad stratou osoby vám najdrahšej, prežívame spolu s vami.

Vážený prítomní, dovoľte sa mi rozlúčiť s drahou zosnulou v mene jej

najbližších. V mene manžela Jozefa, v mene detí Márie, Jozefa a Anny s rodinami, v mene vnúčat Štefka, Aničky, Ivetky a Karolka, v mene sestry Márie s rodinou, v mene brata Jána s rodinou, v mene blízkych i vzdialených príbuzných a známych, v mene všetkých vás, ktorí ste ju prišli odprevadiť na poslednej ceste.

S hlbokou úctou skláňame sa nad jej statočným životom a ďakujeme jej za všetku lásku a obetavosť, za všetko, čo po sebe zanechala.

Češť jej svetlej pamiatke!

Pohreb - posledná rozlúčka Zvolenská Slatina

Vážení občania!

Je bôľne na srdci, keď na poslednej ceste odprevádzame svojich rodičov. Kanú slzy smútku, ale zároveň to chápeme ako prirodzenú nevyhnutnosť. Ale keď zomrú mladí, naruší sa zákon života a pociťujeme trvalú medzeru, nezahojiteľnú ranu, neutíšiteľný bôľ.

Hrozná smrť prerušila život... iba vo veku 18-tich rokov. Prežil chudobný život na roky, na dni, nestačil prácou vydať svedectvo, že bol, že žil. Bolo mu dovolené rozprestrieť krídla, ale nemohol ešte vzlietnuť, sľubne začať. Strom bohato zakvitol, ale leto bolo príliš krátke, plody nedozreli, čas nenaplnil jeho túžby.

Stojíme pohnutí a iba s tou najväčšou námahou dokážeme pochopiť, že náš mladý priateľ je mŕtvy, že ho už nikdy nestretieme, nikdy nepočujeme, že jeho miesto doma ostane navždy opustené. Pomínutelnosť prišla príliš rýchlo.

Chuť bolestných sŕz pociťujeme v slovách, najmä ak si ich náležite uvedomíme. Derú sa z očí pri stretnutí so zronenými rodičmi, ktorí svojmu synovi... nemohli pomôcť, pretože zamĺčal svoje trápenie, pochybnosti a problémy.

Dnes sa navždy rozlúčia s milovaným synom, ktorý im mal byť spolu s bratom radosťou, ale aj oporou v starobe.

V živote však prídu chvíle, ktorými sa platí za všetko, čo človek horúcou slzou zo srdca nevyplavil. Jeden ľudský život nie je taký dlhý, aby všetko dorozprával do posledného svojho vydýchnutia. Bojujeme však so všetkým, čo kráti jeho krok a dych.

Ťažko mi je hľadať slová na rozlúčku, ktorá nás ohromila a zaskočila. Ostáva nám iba ľútosť, lebo si uvedomujeme možnosti, ktoré boli

v predčasne skosenom kvete. Možno pre ne naň nezabudneme. Budeme si ho oživovať v spomienkach, ako si oživujeme to, čo je pre nás drahé, nenahraditeľné, nezabudnuteľné.

Lúčenie je vždy ťažké, ale keď sa máme navždy lúčiť s tým, kto nám bol milý a blízky, je nám o to ťažšie. Posledné rozlúčenie nech je povedané menom toho, ktorý odchádza:

Drahí moji rodičia! Ďakujem vám za veľkú rodičovskú lásku, ktorú ste mi preukazovali. Budte silní vo svojom smútku. Vaša práca a váš život svedčia o tom, že ste nemysleli len na seba. Zostaňte takými aj naďalej. Okrem mňa ostáva vám ešte môj brat a váš syn..., naňho preneste celú rodičovskú lásku. Som vám vďačný za krásne chvíle, ktoré sme všetci spolu prežili. Lúčim sa so starými rodičmi, aj im zo srdca ďakujem za preukázanú dobrotu, lásku a starostlivosť.

Lúčim sa i s ostatnými príbuznými, priateľmi, bývalými spolužiakmi, učiteľmi. Dali ste mi mnoho, ale nestačil som ani poďakovať za vašu trpezlivosť a láskavosť. Napokon sa lúčim so susedovcami, členmi Poľovného združenia Ľubica a všetkými spoluobčanmi.

Prší do zeme náš smútok a popol mladého človeka sa bude ulíhať pod tarchou sŕz jeho najbližších. Uložia si ho ku korienkom trávy, v ktorej my ďalej pretrváme svojím životom i svojou históriou.

Nech mu je zem ľahká!

Deň pamiatky zosnulých Banská Bystrica

Vážené smútočné zhromaždenie, milí občania!

Tíško padá lístie zo stromov, pomaly sa krátia dni a aj príroda sa ukladá k spánku. Majestátny pokoj a ticha vládne tiež tu, na mieste, kde sme sa dnes opäť stretli, kde sme sa kedysi naposledy rozlúčili s vašimi drahými zomretými. Chceme im všetkým svojou prítomnosťou opäť vzdať hold a pokloniť sa ich pamiatke. Naše spomienky sú tiché a pokojné...

S úctou a láskou spomíname predovšetkým na tých, ktorí nám boli v živote najbližší a najdrahší. Tak spomíname na našich rodičov, ktorí nám dali život a ktorí svojou usilovnosťou i mozoľami budovali náš dnešný život. Našu spomienku na nich nech sprevádza nielen rokmi znásobený pocit úcty a vďačnosti, ale aj úprimné odhodlanie a sľub, že sa budeme usilovať stále udržiavať ich ušľachtilý plameň ľudských cností a dobra...

Spomíname na svojich starých rodičov, dedov, ako aj na tie staré zlaté mamičky, babky, ktoré nám kedysi vedeli tak pekne rozprávať dojemné rozprávky...

Mnohí z nás spomínajú na svojich milovaných životných partnerov, s ktorými kráčali životom v dobách dobrých i zlých. Opustené vdovy venujú spomienku svojim manželom, ovdovení muži - svojim milovaným manželkám.

Mnohým rodičom nelútostná smrť vzala drahé dieťa - dieťa, ktoré bolo ich radostou, ale aj nádejou, že im bude oporou v dobách jesene ich života. Spomíname!

Rovnako ťažko sa nás dotklo, keď nás navždy opustili naši súrodenci, bratia a sestry, s ktorými sme vyrastali v rodinnom kruhu. Tým všetkým venujeme svoju stálu spomienku.

S rovnakou láskou spomíname aj na ďalších príbuzných, na dobrých priateľov, známych, na všetkých ľuď, ktorí nám boli v živote blízki, a ktorých odchod zo života nás zasiahol na najbolestivejšom mieste - v našom srdci...

Ako film beží v našich spomienkach ich život. V duchu si opakujeme chvíle nenahraditeľné, prežité v ich blízkosti... Aj dnes pocítujeme tú bolesť, ktorú sme prežívali vtedy, keď nás svojou smrťou upozornili, aký krátky je náš život a že len ten víťazí nad smrťou, kto ho prežil v láske a v prospech svojich najbližších. Stojí za to práve dnes si spomenúť na našich najdrahších, ktorí formovali naše ja, vštepovali nám tie najkrajšie city, svojou láskou nám ukazovali krásu a bohatosť ľudského ducha a života.

Z úcty k tým, čo už nie sú medzi nami, zamyslime sa nad tým, ako žijeme, akí sme ľudia. Keď vďačne myslíme a vzdávame úctu tým, ktorí celé svoje snaženie, i to najvzácnejšie - svoj život dali za nás, skloňme sa pred ich pamiatkou a slúbme si, že zostaneme verní ich ideálom, pre ktoré oni žili i umierali... Oni to boli, čo nám nechali oheň svojej lásky, aby sme ju rozdali a obdarili ňou všetkých, čo dnes spomínajú...

Tichý je náš cintorín, náš urnový háj. Keď jar znova prinesie sem slnko a vtáčí spev, stane sa toto miesto najkrajším sadom našich spomienok. Srdce, v ktorom dozneli všetky túžby a želania, snaženia, radosti a bolesti, šťastie i utrpenie. Zostala nám spomienka. Nuž vzdajme im našu poctu. Poctu, ktorú si zaslúžili. Nech odpočívajú v pokoji. Česť ich svetlej a nehybnúcej pamiatke!...

Slávnosť ku Dňu matiek

Bušince

Milé ženy, matky a staré matky.

Som úprimne rád, že sa vám môžem v tento deň, Deň matiek, prihovoriť.

Nežné a sladké od mlieka je prvé slovo človeka. Znamená v reči človečat, čo každý má tak veľmi rád. Má jednoduchú výslovnosť, no dá to práce viac než dosť, kým nešikovné detské ústa sladké slovo rozlúštia a začnú volať mama, mama.

Mama je vždy len jedna. Len jedna mama vie dať život, rozdávať horúcu materinskú lásku a liečiť pohladením. Hoci neraz nemá čas, ved je manželkou, zamestnanou ženou, každodenne nás presviedča o svojom nenahraditeľnom poslaní v rodine a v spoločnosti.

V tieto dni nosíme ženám-matkám kvety. Bol by som rád, keby sme im namiesto kvetov radšej darovali svoje srdcia plné úcty a lásky, s kytičkou nežných slov ako výrazom hlbokého porozumenia.

Hľadáme pramene dôvery a tešme sa, že to, čo objavíme v ľuďoch, bude sa podobáť bohatstvu materinskej lásky, ženskej nežnosti a hlbokkej ľudskej úprimnosti. Oslávme aspoň v tejto chvíli ľudské šťastie. To si želáme najmä kvôli vám - nositeľkám života, ktoré sláвите svoj sviatok.

Ďakujem vám v mene života, v mene lásky a v mene úcty človeka k človeku.

Všetko dobré k vášmu sviatku - ku Dňu matiek.

Slávnosť ku Dňu matiek

Banská Bystrica

Vážený prítomní, milé spoluobčianky ženy-matky!

Dovoľte mi, aby som vás všetkých srdečne pozdravil v mene primátora mesta a mestského zastupiteľstva v Tisovci. Som rád, že môžem privítať vás, milé spoluobčianky, v obradnej sieni mestského úradu a vyjadriť vám svoju vďaku, obdiv a úctu.

Hoci sme donedávna mali „len“ Medzinárodný deň žien, v určitom zmysle slova sa v ňom vzdával hold aj materstvu. Bola to príležitosť zaradiť do zástupu výnimočných žien, prijímajúcich rôzne pocty či aspoň slová uznania, aj niekoľko - a podľa možností mnohonásobných matiek.

Podobne ako v inom, aj v materstve sa kvantita akosi povýšila nad

kvalitu, hoci desaťdetných matiek ubúdalo, a tých, ktoré by bolo možné za dobrú výchovu všetkých desiatich s čistým svedomím dekorovať, tých ubúdalo ešte viac.

Je preto dobré si uvedomiť a zapamätať si myšlienku, že nie počtom detí sa stáva matka lepšou matkou, ale len a jedine tým, čo dobré sa jej podarí celou svojou láskou, výchovou a starostlivosťou vštepiť do srdc svojim deťom. Jednému či viacerým. Ba dokonca matka, čo sa matkou stala nie v pôrodných bolestiach, ale tým, že sa ujala cudzieho dieťaťa a s láskou mu dala zo seba to najlepšie, je bezpochyby lepšou a milujúcejšou matkou, ako tá, čo bezhlavo privádza na svet jedno dieťa za druhým, bez toho, aby sa naozaj chcela o ne postarať, bez toho, žeby sa zamyslela nad tým, čo z nich vyrastie.

Každá z vás, žien, je alebo môže byť v tomto zmysle slova matkou, dobrou matkou. A každá z vás žien-matiek, ale aj my muži, by sme mali mať na pamäti slová jednej z najväčších morálnych autorít súčasného Slovenska, ktorý povedal: „Aké máme matky - taký bude národ“. Naozaj, predovšetkým od vás, milé matky, spoluobčianky, závisí, koľko bude v našich deťoch a potom i v národe závidia, nenávidia či mamonárstva, alebo naopak - lásky, úcty k človeku, vzácných ľudských vlastností, skutočných hodnôt. Od vás závisí, či budú naše deti pracovité. Vždy prvý kontakt s prácou získava dieťa väčšinou vtedy, keď pomáha doma mame. V rodine sa učí spolupatričnosti i tolerancii, v rodine sa položia základy rozoznávania dobra a zla. V rodine si dieťa vytvára i vlastnú predstavu o živote i o rodine, v ktorej by raz samo chcelo žiť, a matka je jeho prvým i hlavným citovým partnerom.

Takto by som mohol ešte pokračovať. Tak či tak, úloha, ale najmä zodpovednosť matiek rastie. Rastie preto, že dnešný svet chystá pre naše deti toľko všakovakých nástrah a ohrozuje ich. Ukazuje sa, že doba, v ktorej bola autoritou a centrom celého života spoločnosti „veľká matka“, ešte tak celkom nezanikla. Naopak, zdá sa, že sa vracia...

Vážený přítomní!

Rád by som ukončil svoj príhovor slovami, ktorými by som vyjadril svoju vďaku za vašu statočnú, neľahkú a obetavú prácu pri výchove svojich detí.

Dovoľte mi na záver úprimne vysloviť obyčajné ľudské slovo - ďakujem. Ďakujem vám v mene života, v mene lásky a v mene úcty človeka k človeku.

Všetko dobré k vášmu sviatku, mamy, matky, mamičky!

Dolné Vestenice

Milí naši starší spoluobčania!

Som veľmi rád, že ako starosta obce Dolné Vestenice vás môžem privítať v obradovej sieni Obecného úradu pri príležitosti Medzinárodného roka starších ľudí. Do kytice tých najkrajších slov by som chcel uložiť úprimné, srdečné privítanie vás všetkých.

Čas života je neúprosný, svojvoľne farbí vlasy na bielo a brázdí vráskami tvár. Jedno však nedokázal zmeniť - váš čistý, úprimný, obdivuhodný vzťah a lásku. Láska, porozumenie a vzájomná úcta vám pomáhali prekonávať životné prekážky.

V práci a starostlivosti o rodinu míňali sa vaše roky. Mnoho jarí a jesení musí človek prejsť, aby uvidel dielo ako čosi ucelené. Svojou prítomnosťou, svojím každodenným pohybom rúk a umu napĺňa hodiny práce, hodiny rozmyšľania, dlhé dni starostí i krátke, také veľmi krátke okamihy radosti.

Lebo život človeka sa skladá najmä z radosti a starostí. Je zvláštnosťou, že všetci si chránime v sebe krásne chvíľky, každý okamih radosti. Žijeme v storočí, ktoré jedni nazývajú storočím vedecko-technickej revolúcie, iní storočím informácií. My však nechceme, aby sa to ľudské a kresťanské „Miluj svojho blížneho ako seba samého“ z duše človeka vytratilo, aby sa zabúdalo na úctu k ľuďom, ktorí učili nastupujúcu generáciu písať a čítať, ktorí ich liečili, ktorí projektovali veľké diela, stavali byty a dorábali každodenný chlieb. Veď staroba má svoju hrdosť pevne vrastenú do srdcových svalov.

Vysoký vek tají múdrosť života. Bielučký vlas skrýva dávne starosti. Útrapy do tváre vpísal čas. Aj vám, tu prítomným - pani Alojzii Masárovej, našej najstaršej občianke, i vám, pán František Macko, čo ste sa práve v týchto dňoch dožili vzácneho životného jubilea - 80 rokov. Len srdce je ešte mladé a dobré, štedro rozdáva lásku a nerado o priazeň žobre.

Žijete svoj život v rastúcich kruhoch, ktoré sa ťahajú ponad veci. Ten posledný kruh možno nedokončíte, ale pokúsiť sa oň musíte. To je ako keď hodíte kameň do vody, tie kruhy na hladine - to je život naplnený vašou dušou. Teší ma, že i napriek svojim šedinám ste si našli čas prísť sem, medzi nás. Lebo dni sú všedné, ale aj sviatočné, kedy by sme aspoň na chvíľku chceli zastaviť čas.

Takéto dni sa predovšetkým prežívajú a my sme vám dnes, milí naši spoluobčania, chceli pripraviť takýto deň.

Želám vám z úprimného srdca pevné zdravie, aby sa vám vyhladili

vrásky na čele, aby vám nezhaslo nadšenie pre všetko dobré a krásne, čo vás v živote odblokuje.

Nič neexistuje večne, ani mladosť, ani život človeka. V rodine si najlepšie uvedomujeme, že ľudia si majú vzájomne pomáhať. Láska dieťaťa k matke, k otcovi je darom, ktorý človeka sprevádza celý život a pri kolíske sa rodí aj láska k starým rodičom.

Pri prvom pohladení starej mamy, prvom stretnutí so životnými múdrosťami starého otca klíči semienko úcty k rodičom a ku všetkým ľuďom vôbec.

Dobré slovo je hrejivým liekom aj na tie najbolestivejšie rany, ktorým sa človek v živote nevyhne.

Niekedy stačí práve slovo vyrieknuté potichu alebo nahlas, ale s láskou, s akou sme aj my pre vás tento program pripravili. Nech toto slovo má chuť voňavého chleba a dokáže vyčariť úsmev na vašich zvráskavených tvárach.

Úcta k starším Modrý Kameň

Milí občania, vážení prítomní!

Všetko na svete môže človek zastaviť, každý pohyb, každú búrku... čo však nezastaví, čo nikdy nespomalí, je čas.

Najmä v starobe si uvedomujeme, že je nám dobre medzi ľuďmi a s ľuďmi. Spomíname na dni, keď sme boli mladí, mali sme pre seba slová vyznania a sľubov. Spomíname na dni, keď sme vstupovali do manželstva, kedy sme položili základ svojim rodinám. Sú to spomienky jasné, čisté a slnečné.

Zanechajme však už spomienky. Dnešná oslava v rámci Mesiaca úcty k starším patrí vám. Chceme vám pripomenúť, že na vás nezabúdame, že si vážime statočnú prácu, ktorú ste vykonali. Väčšina z vás ste už na zaslúženom odpočinku, mnohí z vás s hlbokou úctou a citom pomáhate vychovávať vnúčatá, vstepujete im cit a úctu ku všetkým hodnotám života.

Koľko pokoja, úspechu a dobrého slova šíri vaša prítomnosť. A to je vzácny dar, ktorý človek potrebuje. Stačí prítomnosť lásky a dobrá vôľa. Toto vedomie môže našu jeseň urobiť krásnou a pokojnou. Vaše deti, ktoré vás majú rady a ktorým ste svojou prácou pripravili lepší život, oceňujú vašu prácu, vážia si ju a váži si ju aj naše mesto.

Pribúdajúce roky vôbec nie sú dôvodom na nostalgiu, a najmä nie u vás, lebo obzretie späť na vaše dielo plné tvorivosti a neutíchajúceho elánu nás nabáda k optimizmu.

Úcta, láska, porozumenie, trpezlivosť a uznanie autority starších by sa mali premietat' v každodennom živote ako samozrejmosť.

Úctu si nemožno načasovať ani naplánovať na jeden mesiac v roku. Raz budeme všetci starí a po statočne vykonanej práci budeme aj my potrebovať pomoc druhých rovnako, ako ju starší ľudia potrebujú dnes.

Vážení spoluobčania!

V mene svojom a v zastúpení mesta vám v tento slávnostný deň ďakujem za vašu celoživotnú prácu, želim vám z celého srdca, aby ste veľa rokov pobudli v zdraví a v šťastí medzi svojimi najdrahšími a medzi nami všetkými.

Vieme, že vďačnosť a úctu vyjadrovať iba slovami je málo, preto sa budeme usilovať dokazovať vám to aj skutkami.

Nech je váš život naplnený dobrým zdravím, priaznivým ovzduším a spokojnosťou!

Vážení a milí priatelia!

Našu slávnosť končím so želaním:

„Buďte ešte dlhé roky medzi nami šťastní!“ V pokoji užívajte život v kruhu svojich najbližších. Nech je vaša jeseň života pokojná a slnečná.

Nech sú dni vášho zreleho veku prepletené vďačnosťou nás všetkých.

Teraz vás všetkých pozývam na posedenie do kultúrneho domu, kde bude naše stretnutie pokračovať kultúrnym programom.

Životné jubileum **Žarnovica**

Vážené spoluobčianky, spoluobčania, jubilanti, milí naši hostia.

Jeseň je krásna, jeseň je dar. Hory sa oblečú do teplých zlatých farieb. V dialke sa modrejú končiare vrchov. Všetko je jasné, priezračné a čisté. Strieborné nitky babieho leta splietajú posledné lúče skúpeho slnka. Nech táto krása jesene naplní v dnešný deň i vaše srdcia. Lebo v jeseni sa stretávame pravidelne s našimi staršími spoluobčanmi pri príležitosti Mesiaca úcty k straším, ale i pri príležitosti životných jubileí. Pri takýchto stretnutiach býva zvykom hodnotiť dielo človeka, jeho podiel na rozvoji spoločnosti. Ja nechcem a ani nemôžem hodnotiť váš život. Chcem však pri tejto príležitosti vám všetkým úprimne poďakovať za

celoživotnú prácu, nech ste už pracovali na ktoromkoľvek mieste. Ale predovšetkým vám chcem vysloviť úprimné poďakovanie za prácu v prospech nášho mesta, vašich rodín, za výchovu detí a vnúčat.

Čas, ten rýchlo plynie. Vy ste sa životne všetci zmenili. Zhustli vám a prehĺbili sa vrásky, tie krásne ornamenty na vašich tvárach. Zredli, ale aj striebrom sa poprášili vaše vlasy. Bohatší ste o životné skúsenosti, ale najmä o plodne prežité roky. Lebo veľkosť človeka nespočíva v jeho sláve, ale vo výsledkoch jeho práce. Šťastie človeka nespočíva v jeho spokojnosti, ale v tom, koľko ľudí urobil šťastnými. Múdrosť nie je v tom, koľko toho vie človek sám, ale v tom, ako svoju múdrosť vie odovzdávať iným. A vy, vážení jubilanti, stále odovzdávate svoje životné skúsenosti mladším, svojim deťom, vnukom a mnohí už i pravnukom. Lebo váš život nebol ľahký. Poznačili ho dve svetové vojny, tvrdá práca, mnohých i bieda a hlad. Na toto všetko si určite neradi spomínate. Ale tie roky uleteli ako deti z rodného hniezda. Všeličo dali, všeličo vzali, všeličím život naplnili. Menia sa ľudia a mení sa i naše mestečko. Mnohí z vás majú na jeho stvárňovaní svoj osobný podiel. I za to vám chcem dnes poďakovať.

Už padajú listy zo stromov, všetko ide tak, ako musí ísť. V prírode i v živote. A mňa teší, že i napriek rokom a šedinám ste si našli čas prísť sem do obradnej siene, do klubu dôchodcov, kde spoločne trávite chvíle medzi svojimi rovesníkmi. Lebo kvapka času je ako vzácny drahokam na ľudskej dlani. A na vašich dlaniach sa jagajú tisíce drahokamov. To ony osvecujú vaše tváre, na ktorých práca vyryla svoje znamenie. Ale človek je už taký. Ľudia sa stretávajú s ľuďmi, želajú si dobré ráno či dobrý deň. Lebo sú dni všedné, ale sú i dni sviatočné, kedy by sme aspoň na chvíľku chceli zastaviť čas. Takéto dni sa predovšetkým prežívajú. A my sme vám dnes, vážení naši spoluobčania, milí jubilanti, chceli pripraviť takýto deň.

Želám vám z úprimného srdca pevné zdravie, aby sa vám vyhladili vrásky na čele, aby vám nezhaslo nadšenie pre všetko dobré a krásne, čo vás v živote obklopuje. Nedopustíte, aby vám v srdci vyhasla láska k ľuďom.

Životné jubileum

Hronsek

Vážené jubilantky, vážení prítomní!

Vždy, keď prichádzam do našej obradnej miestnosti, prežívam určité vzrušenie, ktoré vychádza z neopakovateľnej chvíle a vážnosti toho, čo sa tu dnes bude diať. Tak je to aj dnes, keď mám možnosť v mene obce i v mene svojom pozdraviť naše občianky-jubilantky, ktoré okrem toho, že celý život pracovali, plnili si a ešte aj plnia poslanie ženy-matky.

Vzorne vychovali svoje deti, boli a aj sú oporou usporiadaných rodín. Popri každodennej práci a každodenných starostiach našli si však čas aj na to, aby aktívne pôsobili vo verejnej činnosti. Obidve ste boli pri zrode našej folklórnej skupiny Hronsečanka a pracujete v nej až dodnes, keď si folklórna skupina v tomto roku pripomína 25. výročie svojho vzniku.

Nuž čo... milá pani Mazúchová, milá pani Kollárová. Roky ako voda plynú, a najmä vtedy, keď tých rôčkov pribúda. Už je to raz tak (a nielen na Slovensku), že človek všeličo na svete dokáže zastaviť, ale nikdy sa mu nepodarí zastaviť čas.

Míňa sa deň za dňom, rok za rokom a my sa len občas zastavíme, aby sme si uvedomili určitý medzník vo svojom živote. Životný medzník je pre človeka príležitosťou obzrieť sa na prežité roky a vo svojom vnútri ich zhodnotiť. Iste aj vy tak robíte a ja si myslím, že nelutujete nič, čo ste v živote urobili a dosiahli, a nebolo toho málo. Ako vás poznáme, obidve ste optimistky a rovnako aj ďalšie roky vášho života budú sprevádzané prácou. Vaším úsmevom, vitalitou a tešením sa aj z maličkostí, ktoré život prináša.

Čas teda rýchlo plynie a človek sa tak trochu v živote zmenil. Nielenže sa striebrom poprášili vaše vlasy, ale ste bohatšie najmä o životné skúsenosti, a najmä o plodne prežité roky. Lebo veľkosť človeka nespočíva v jeho sláve, ale vo výsledkoch jeho práce a v morálke. Šťastie nespočíva len v jeho spokojnosti, ale aj v tom, koľko ľudí urobil šťastných. Múdrosť nie je v tom, koľko človek vie sám, ale v tom, ako svoju múdrosť vie odovzdávať iným.

Verím, že aj vy, milé jubilantky, rozdáвате a budete rozdávať svoje rady a skúsenosti najmä mladým v okruhu vašich rodín i ostatným, s ktorými sa stretávate.

Pri takýchto stretnutiach býva zvykom hodnotiť dielo človeka. Ja nechcem a ani nemôžem hodnotiť váš život. Chcem sa však pri tejto príležitosti vám obom úprimne poďakovať za celoživotnú prácu, nech ste

už pracovali na ktoromkoľvek mieste. Ale predovšetkým vám chcem vysloviť úprimné poďakovanie za prácu v prospech folklórnej skupiny a našej obce, vašich rodín, poďakovanie za výchovu detí, vnúčať i pravnúčať.

Tí, ktorým ste venovali celý svoj život i prácu, vám v tento slávnostný deň s láskou ďakujú za krásne chvíle detstva i dospievania, za láskavé slová i za pokarhanie, za múdre rady, za obetavosť, v ktorej ste nepoznali hranice, ani únavu.

No a čo vám zaželať, vážené jubilatky, do ďalších rokov vášho života? Predovšetkým - šťastie, životný elán, optimizmus, vytrvalosť a veselú myseľ, a to všetko podopreté dobrým a pevným zdravím. Želám vám príjemné chvíle v kruhu vašich rodín a priateľov, v kruhu našich občanov a želal by som si, aby sme sa stretli tu, pri podobnej udalosti ako je dnes, aj v budúcnosti.

Ešte raz, všetko najlepšie.

Životné jubileum Žehra

Milí jubilanti, vážení hostia,
som rád, že práve vy ste svedkami novej tradície v našej obci, že ste to práve vy, ktorým po prvýkrát môžem zablahoželať spoločne v tejto sále.

Ako nový starosta obce mám veľa problémov, ktoré musím riešiť, najviac ma ťažia otázky plynofikácie a otázky detí a mládeže. Napriek týmto problémom si vždy rád nájdem čas a prídem medzi vás, aby som si vypočul vaše názory a návrhy na riešenie rôznych otázok. Dlho som zvažoval, ako osláviť spolu s vami vaše jubileá. Rozhodol som sa pre náš pôvodný rómsky program, ktorý je určite najkrajší.

A čo vám zaželať do ďalších rokov?

Vychovali ste mnoho detí, tie vás naplno vyčerpali. S ich výchovou ste mali úspechy i problémy. Prácu ste mali prevažne len sezónnu, alebo žiadnu. Nežilo sa vám veľmi dobre. Preto vám prajem, aby ste verili, aby ste boli plní optimizmu a aby ste mi pomohli v obci udržať poriadok. Možno sa nám spoločne podarí realizovať projekt výstavby a opravy našich príbytkov, v ktorých sa budeme všetci spoločne cítiť dobre.

Prajem vám pevné zdravie a veľa pekných chvíľ prežitých vo vašich rodinách.

Podakovanie darcom krvi

Velký Krtíš

Vážení darcovia krvi, vážení hostia, dámy a páni.

Cítim sa poctený tým, že vás môžem pozdraviť a prihovoriť sa vám na tomto slávnostnom občianskom obrade.

Na pôde mesta, v tejto obradnej sieni sa stretávajú občania pri rôznych významných udalostiach, ale aj pri príležitosti, ako je táto dnešná, keď preberiete od zástupcov Slovenského červeného kríža zlaté plakety Dr. Jánskeho za bezpríspevkové darcovstvo krvi.

Veľa sa už popísalo o nedostatku krvi, veľakrát sa apelovalo na svedomie každého občana, veľa sa pohovorilo o potrebe ľudskej krvi - tekutiny, ktorú nemožno ničím nahradiť i napriek tomu, že veda a výskum má stále novšie a novšie objavy i v tejto oblasti.

Často sa zamýšľame nad tým, prečo ľudia dobrovoľne darujú krv. Je to pre snahu byť lepším, ako je ten druhý? Alebo pre uznanie svojho okolia či spolupracovníkov, či pre peniaze? Dá sa vôbec krv zaplatiť? Nie, nedá sa. Sami sa dobrovoľne zriekate príspevku, privediete k životu matku, ktorá práve porodila dieťa, mladého človeka, ktorému sa brána života ešte len otvára, otca rodiny, ktorého potrebujú jeho deti, či dieťa, ktoré ešte nestačilo poriadne vykročiť do života.

Pre spokojný pocit, pre obyčajné slovo ďakujem, pre tiché slzy v očiach a úprimný stisk rúk sa oplatí rozdávať.

Nie všetci zdraví ľudia sú však ochotní poskytnúť svoju krv tým, ktorí ju potrebujú na záchranu života. Vy sa radíte medzi tých, ktorí sú príkladom aj pre ostatných spoluobčanov.

Váš humánny čin je posolstvom okoliu a zároveň aj apelom pre mladšiu generáciu. Odvtedy, čo ľudstvo spoznalo možnosť záchranu života transfúziou krvi, potreba darovať krv druhému je a ostane vždy aktuálnou. Práve v tom je veľkosť vašich činov, v tom je vaša osobná veľkosť.

Veľkosť človeka nespočíva v jeho sláve, ale vo výsledkoch jeho práce. Šťastie človeka nespočíva v jeho spokojnosti, ale v tom, koľko ľudí urobil šťastnými. Múdrost nie je v tom, koľko toho vie človek sám, ale v tom, ako svoju múdrost dokáže odovzdať iným.

Zvlášť cenné je to, že v tejto neľahkej dobe, keď sa prosté ľudské vlastnosti často dostávajú častokrát na okraj záujmu človeka, sú medzi nami ľudia obetaví a skromní a ľudskí.

Žijeme zložitý čas, keď si ani neuvedomujeme, ako letia dni a roky.

Kvapka času je ako vzácny drahokam na ľudskej dlani. A na tých vašich dlaniach sa jagá tisíc drahokamov. To ony osvecujú vaše tváre ako znak vašej obetavosti a humánnosti.

Človek je tvor spoločenský. Každodenne sa stretáva s ľuďmi a vzájomne si želajú všetko dobré. My sme vám dnes, vážení spoluobčania-darcovia krvi, chceli pripraviť pekné chvíle a takto sa vám poďakovať za to, čo robíte pre zdravie a záchranu ľudí.

Som rád, že vám môžem vyjadriť svoj obdiv, úctu a vďaku za vaše humánne konanie. Chcem vám tiež zaželať veľa zdravia, spokojnosti v rodinách a na pracoviskách.

Srdečne vám blahoželám k udeleniu zlatých plakiet Dr. Jána Jánskeho za bezpríspevkové darcovstvo krvi.

Podakovanie darcom krvi Žarnovica

Vážené darykyne, darcovia, vážení hostia!

Srdečne vás vítam v obradnej sieni mesta, aby sme mohli oceniť vaše humánne skutky aspoň takýmto skromným spôsobom. Na pôde nášho mesta, v tejto obradnej sieni sa stretávajú naši občania pri rôznych významných udalostiach a jubileách, ale aj pri príležitostiach, ako je táto dnešná, keď od zástupcov Slovenského červeného kríža preberiete ocenenia najvyššie - Zlaté a Strieborné Jánskeho plakety. Som rád, že vás tu môžem osobne privítať a vyjadriť vám svoj obdiv, úctu i vďaku.

Veľa sa už popísalo o nedostatku krvi, veľakrát sa apelovalo na svedomie každého občana, veľa sa pohovorilo o potrebe ľudskej krvi, tej obyčajnej tekutiny, ktorú nemožno ničím nahradiť i napriek tomu, že sa hrdíme stále novými objavmi v oblasti vedy a výskumu. Často sa zamýšľame nad tým, prečo ľudia dobrovoľne darujú krv: pre snahu byť lepším ako ten druhý, pre uznanie svojho okolia či spolupracovníkov, alebo pre peniaze? Dá sa vôbec krv zaplatiť peniazmi? Nie, nedá. Darujete ju možno len pre ten dobrý pocit, že práve tá vaša krv, ktorej sa dobrovoľne zriekate, privedie znovu k životu matku, ktorá práve porodila dieťa, mladého človeka, ktorému sa brána života ešte len otvára, otca rodiny, ktorého potrebujú zdravého a živého jeho deti, či dieťa, ktoré ešte ani nestačilo poriadne vykročiť do života. Pre tento pocit, pre obyčajné slovo ďakujem, pre tiché slzy v očiach a úprimný stisk rúk sa oplatí rozdávať.

Nie všetci zdraví ľudia sú však ochotní poskytnúť túto životodarnú tekutinu tým, ktorí ju potrebujú k záchrane života. Vy patríte práve k tým bezpríspevkovým darcom, ktorí sú príkladom pre svojich spolupracovníkov i spoluobčanov. Váš nesebecký, humánny čin je posolstvom okoliu a zároveň apelom pre generáciu našich detí i pre tie, ktoré prídu po nich. Lebo odkedy je ľudstvo ľudstvom, potreba darovať krv druhému je a zostane aktuálnou. Práve v tom je veľkosť vašich činov, v tom je vaša osobná veľkosť.

Lebo veľkosť človeka nespočíva v jeho sláve, ale vo výsledkoch jeho práce. Šťastie človeka nespočíva v jeho spokojnosti, ale v tom, koľko ľudí urobil šťastnými. Múdrosť nie je v tom, koľko toho vie človek sám, ale v tom, ako svoju múdrosť dokáže odovzdať iným. Preto je mimoriadne cenné, že v tejto neľahkej dobe, kde vládne zákon peňazí a prosté ľudské vlastnosti sa často dostávajú na okraj záujmu človeka, predsa sú medzi nami ľudia obetaví, skromní, ale predovšetkým ľudskí. Žijeme zložitý čas, keď si ani neuvedomujeme, ako letia dni, roky. Lebo kvapka času je ako vzácny drahokam na ľudskej dlani. A na tých vašich dlaniach sa jagajú tisíce drahokamov. To ony osvecujú vaše tváre, na ktorých život vyryl svoje znamenie. Ale človek je už taký. Ľudia sa stretávajú s ľuďmi, želajú si dobré ráno či dobrý deň. Lebo sú dni všedné, ale sú i dni sviatočné, kedy by sme chceli vziať čas do svojich rúk a aspoň na okamih ho zastaviť. Takéto dni sa predovšetkým prežívajú. A my sme vám dnes, vážení darcovia krvi, chceli pripraviť takýto deň, ba vlastne chvíľočku a aspoň skromne sa vám poďakovať za to, čo robíte pre človeka, ktorého vlastne vo všeobecnosti ani nepoznáte. Robíte to pre človeka ako takého.

Želám vám preto z úprimného srdca pevné zdravie, aby sa vám aspoň na chvíľočku vyhladili vrásky na čele, aby vám v duši nezhaslo nadšenie pre všetko dobré a krásne, čo vás v živote obklopuje.

Nedopustíte, aby vám v srdci vyhasla láska k ľuďom.

Slávnostné prijatie pri príležitosti prvej písomnej zmienky o meste Sabinov

Vážené dámy, vážení páni, vážení spoluobčania.

Domovom každého človeka je jeho vlasť, ale jeho kolískou je rodný kraj. Miesto, kde prežil svoje detstvo v kruhu najbližších, kde sa rodili jeho plány a sny do budúcnosti. Miesto, kde sa neustále s láskou vracia

a s pohnutým úžasom skúma a hodnotí premeny prameniace z tvorivej práce predchádzajúcich generácií i súčasníkov. Pre mnohých z vás je touto kolískou práve naše mesto, ležiace v rázovitej oblasti horného Šariša. Mesto, ktoré svojou históriou a bohatou tradíciou je ojedinelým nielen v tomto regióne, ale aj na celom Slovensku. Posúďte sami.

V tomto roku si pripomíname 750 rokov od prvej písomnej zmienky o Sabinove. Prvý raz bolo naše mesto spomenuté na listine uhorského kráľa Bélu IV. z roku 1248, ktorou bolo oslobodené od platenia daní Jágerskému biskupovi, čím vo svojej podstate získalo charakter kráľovskej obce. V januári 1999 to bude 700 rokov mesta, ako mu mestské výsady udelil kráľ Ondrej III. Benátsky. Najväčšie postavenie a význam dosiahlo naše mesto po rozhodnutí uhorského kráľa Žigmunda Luxemburského, ktorý v roku 1405 povýšil Sabinov do stavu slobodných kráľovských miest Uhorska a tých bolo na Slovensku sedemnásť.

Ďalšia história Sabinova je určitou analógiou života človeka. Sú v nej obdobia úspechov, rozkvetu, ale aj pádov, nešťastí či sklamaní. Aj keď Sabinov vo svojich dejinách nebol veľkým politickým a hospodárskym mestom, prostredníctvom schopných a obetavých ľudí vždy a v každom období vytváral spoločenské a materiálne podmienky potrebné na svoj rozvoj a tým sa stal prirodzeným centrom nášho regiónu.

Súčasný Sabinov, ako ste si všimli, má modernejšie podoby, ale aj problémy, ktoré prináša súčasná doba. V malom meste žije vyše 12 000 ľudí a po 36 rokoch sa po tretíkrát vo svojej histórii stal okresným mestom pre 41 obcí. Žije v ňom veľa mladých ľudí. Našou pýchou je športový areál. Svojou komplexnosťou a vybavenosťou je zárukou zdravého vývoja mladej generácie.

Tak ako iné mestá na Slovensku, aj my máme svoje problémy, ktoré ovplyvňujú spôsob života našich občanov: vysoká miera nezamestnanosti, nedostatok bytov pre mladé rodiny a ekonomické problémy. Tieto priority sú hlavnou náplňou práce mestskej radnice a jej poslancov. Ich radikálne vyriešenie je otázkou finančných zdrojov a tých veľa nemáme. Napriek tomu sme v minulom roku začali s programom obnovy mesta a verím, že sa nám podarí do desiatich rokov vrátiť mestu takú tvár, ktorú si právom zaslúži.

Významnú kultúrno-spoločenskú úlohu v našom meste zastáva náš ZPOZ. Je veľkou oporou pri stretnutiach s občanmi.

Všetkým vám želim príjemný pobyt v našom meste a v osobnom živote veľa zdravia a pracovných úspechov.

Odozdávanie maturitných stužíek Sabinov

Vážení hostia, milí mladí priatelia,
vážení pedagogický zbor!

V živote každého človeka sú momenty, v ktorých konfrontuje vlastné predsavzatia, plánované ciele s dosiahnutými. Nie je to inak ani dnes - pri vašej slávnosti odovzdávania absolventských stužíek. Každý z vás hodnotí svoje vnútorné sily a schopnosti s dosiahnutými výsledkami svojej práce. Zamyšľate sa nad prežitými rokmi v školských laviciach, hľadáte východiská ďalšieho rozletu, ďalšieho rozvinutia zdravých ambícií. Každý z vás má vytvorené priaznivé predpoklady na to, aby mohol žiť šťastný život.

Počas doterajšej prípravy sa vám škola usilovala vytvoriť tie najoptimálnejšie podmienky, aby ste boli mládežou zdravou, vzdelanou, dobre pripravenou na život. Preto od vás právom očakáva zúročenie vkladov našej spoločnosti. Sme hlboko presvedčení, že i naďalej si budete osvojovať všetko múdre, čestné a krásne, čo je v našom pracovitom lude. Dajte preto pozitívny obsah každej hodine vášho života. Hodnotne prežiť život je umením, múdrosťou a šťastím jednotlivca i spoločnosti. Nenechajte preto ani chvíľu z vášho života uplynúť nadarmo. Vždy siahnite po knihe, ktorá nás spája s minulosťou, odкрýva nám nepoznané v prítomnosti a dáva nám tušiť budúcnosť. Pri styku s ľuďmi, pri poznávaní ich postojov a konania sa snažte pochopiť ich radosť, ale aj žiaľ. Poznávajte predovšetkým hybné sily ich konania a vždy sa postavte čestne na stranu dobra, na stranu pravdy.

Dnes, keď stojíte zoči-voči svojim rodičom, učiteľom a priateľom, očakávajúc pripnutie zelenej stužíky, dovoľte mi vysloviť podakovanie - vám študenti za vynaložené úsilie pri plnení školských povinností, rodičom za pochopenie, morálnu a materiálnu podporu vášho úsilia a vašim pedagógom za trezivosť pri odovzdávaní a sprístupňovaní poznatkov súčasného ľudského poznania. Zelená stužíka, symbol poznania a životných nádejí, vás zaväzuje znásobiť sily na utriedenie doterajších poznatkov v jednotlivých predmetoch, na dosiahnutie čo najúspešnejších študijných výsledkov v závere školského roka, aby ste potom víťazne odchádzali od skúšobného stola a smelo vkročili do reality všedných dní. Buďte preto naďalej nároční na vlastnú prípravu a v živote nikdy nehľadajte dôvody na ospravedlnenie svojho neúspešného konania. Hľadajte seba samých v práci a v prekonávaní prekážok, nachádzaj-

te krásu života, verte vo vlastné sily, nestavajte si vzdušné zámky, buďte k sebe kritickí, od seba vždy žiadajte viac ako od ostatných.

Študentské roky - najkrajšie roky v živote človeka. Čas naozaj beží, prišli ste si po stužky. Majú zelenú farbu a tradične sa hovoria, že vyjadrujú nádej budúcich maturantov. Neverte však celkom v ich magické čaro. Najlepšia nádej, úplná istota je v svedomitej príprave. Teda o pár mesiacov zložíte skúšky dospelosti. Čas sa však nezastaví, iba tak možno zostať súčasníkom tohoto storočia. A kto by ním nechcel byť...! Súčasníkom až do poslednej chvíle života.

Dovoľte mi, aby som vám zaželel, aby ste v nasledujúcej záverečnej fáze a aj v budúcnosti našli v sebe čínorodé odhodlanie na štúdium a potešenie z práce, vedomie, že nikdy nie ste na konci cesty.

Budúcnosť patrí tým, ktorí chcú byť zajtra lepší ako dnes. Patrí teda vám. Čím zakončiť? Hádám slovami, ktoré vyjadrujú súčasnosť i budúcnosť: Každá zmena, aj tá, ktorú sme si želali, prináša čosi melancholické. Lebo s tým, čo odchádza, odchádza aj kúsok nás.

Slávnosť k výročiu vzniku mesta

Tisovec

Vážení a milí hostia, drahí a milí spoluobčania!

Do kytice tých najkrajších slov chcel by som uložiť úprimné, srdečné privítanie vás všetkých, ktorí ste prijali naše pozvanie, aby sme sa stretli v malom a históriou opradenom mestečku, tu pod našou bájnou Hradovou, ktorú naši predkovia tak radi ospevovali.

V úvodnom prejave našej predsedníčky ZPOZ Človek - človeku boli spomenuté výročia, ktoré si v týchto dňoch pripomíname.

Vyberám slová, ako zhrnúť svoje myšlienky, aby som mohol vyjadriť dôstojnosť a vážnosť tejto chvíle, v ktorej si pripomenieme toto vzácne výročie.

V histórii nášho mesta sa dočítate stručne o všetkom, čo sa za tých 660 rokov udialo. S veľkým uznaním, úctou a vďakou sa skláňame pred všetkými, ktorí svojou prácou, umom a láskou pretvárali náš Tisovec na krásnu kvitnúcu záhradu, z ktorej úrodu zberajú pokolenia za pokoleniami a vysádzajú zнову nové sadenice vyľepšené novou dobou, aby ďalšie naše pokolenia mohli brať ešte bohatšiu úrodu a s úctou spomínať aj na svojich predkov.

Keď dnes tu zastupujem vďačných a pracovitých spoluobčanov nášho

mesta, chcem sa hlboko pokloniť všetkým, ktorí nezabudli na svoje rodisko, na svoje mesto, v ktorom strávili kus svojho života, a poďakovať im za akúkoľvek pomoc, za dôstojnú reprezentáciu, ktorou zapísali do povedomia náš malý Tisovec ostatným ľuďom v našej vlasti, ale i za jej hranicami.

Vieme, že už mnohí nie sú medzi nami, no z našej histórie, z našej mysle a srdca nevymizli, a preto mi dovoľte požiadať, aby sme si minútou ticha uctili ich svetlú pamiatku...

Nemožno nespomenúť, že práve tento historický kolotoč by sa nekrútil, keby neviezol i obyčajných ľudí so svojou svedomitou prácou, so svojimi radosťami i starosťami, s plačom i úsmevom, s dobrým slovom, piesňou, radou i s pomocnou rukou, ktorú podávajú rodičia svojim deťom a vnúčatám z generácie na generáciu.

Keby sme mali tú moc a mohli zvečniť spomienky na filmové plátno, odohralo by sa pred nami množstvo príbehov, ktoré nebolo dopriate žiadnemu spisovateľovi zapísať a režisérovi nafilmovať. Len vy máte tú možnosť ponoriť oči na dno spomienok, obzrieť sa na naše mesto a zhodnotiť jeho terajšiu podobu.

Drahí priatelia,

svoj krátky príchovor končím slovami: Ešte raz vitajte, vážení hostia, v našom meste, aj vy, milí rodáci vo svojom rodisku, ktoré vás víta otvoreným srdcom a náručou. Veď rodisko je ako milujúca matka, ku ktorej sa každý rád vracia, po rokoch zaspomína a možno slza z rias nám vypadne pri rôznych spomienkach.

Všetkým vám zo srdca želám pevné zdravie a radosť s vašimi rodinami. A mám ešte jedno pranie, aby ste si od nás odniesli čo najkrajšie dojmy a trvalé spomienky na vďačných Tisovčanov.

Príloha

Adresár Krajských rád Združenia ZPOZ Človek - človeku v SR

Žilinský kraj

Mgr. Jozef Liskaj
zástupca starostu
Obecný úrad, 038 53 Turany
tel.043/4292400, fax 043/4292402

Prešovský kraj

Mgr. Ján Marhulík
vedúci odd. spol. vecí
MsÚ, Radničné nám. 16, 085 01 Bardejov
tel. 054/4723253

Trenčiansky kraj

Ján Mikláš
zástupca primátora
MsÚ, 956 16 Stará Turá
tel. 032/7763245, fax 032/7764276

Nitriansky kraj

Ivan Remeň
starosta
Obecný úrad, 956 16 Nitrianska Streda
tel. 038/5310124

Banskobystrický kraj

PhDr. Zora Bittarová
referentka
Mestský úrad, 974 01 Banská Bystrica
tel. 048/4330111

Trnavský kraj

Ján Lehota
primátor
Mestský úrad, 926 01 Sered
tel. 031/7892470, fax 031/7892447

Košický kraj

Bc. Milada Wembo
odb. kult. pracovníčka
Spišské osvetové stredisko,
Štefánikovo nám. 17,
052 01 Spišská Nová Ves
tel. 053/4425250, 905424053

Bratislavský kraj

Soňa Molnárová
ved. odd. obrany
Bratislavská teplárenská spoločnosť, a.s.,
tel. 02/57372255
Čulenova 7,
811 09 Bratislava

Obsah

Úvod	3
História a súčasnosť ZPOZ	5
Spektrum činnosti a profilácia obradov ZPOZ.....	12
Kultúrno-osvetové zariadenia a rozvoj občianskych obradov a slávností.....	16
Občianske združenie ZPOZ Človek - človeku v SR.....	22
Pamätná kniha v práci ZPOZ.....	25
Príhovory primátorov, starostov a poslancov obcí na občianskych obradoch a slávnostiach	29
Uzavretie manželstva	
Ratková.....	31
Tisovec.....	32
Prakovce.....	33
Uvítanie dieťaťa do života	
Harichovce.....	34
Nižná Slaná.....	35
Detva	36
Pohreb - posledná rozlúčka	
Jaklovce.....	37
Zvolenská Slatina	39
Deň pamiatky zosnulých	
Banská Bystrica	40
Slávnosť ku Dňu matiek	
Bušince.....	42
Banská Bystrica	42
Úcta k starším	
Dolné Vestenice.....	44
Stretnutie dôchodcov	
Modrý Kameň.....	45
Životné jubileum	
Žarnovica	46

Hronsek.....	48
Žehra.....	49
Podakovanie darcom krvi	
Velký Krtíš.....	50
Žarnovica.....	51
Slávnostné prijatie pri príležitosti prvej písomnej zmienky o meste	
Sabinov.....	52
Odozdávanie maturitných stužiek	
Sabinov.....	54
Slávnosť k výročiu vzniku mesta	
Tisovec.....	55
Príloha	
Adresár Krajských rád Združenia ZPOZ	
Človek - človeku v SR.....	57

Občianske obrady a slávnosti v miestnej a regionálnej kultúre

Metodický materiál OV NOC

Zostavovateľka: PhDr. Svetlana Chomová

Jazyková úprava: Mgr. Ján Tichý

Grafická úprava: Mgr. Viera Matašíková

Vydalo Národné osvetové centrum v spolupráci so Združením ZPOZ

Človek - človeku v SR

Rok vydania: 2004

Náklad: 300